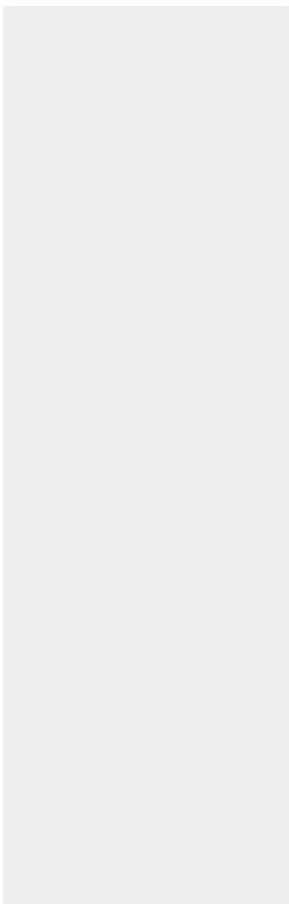
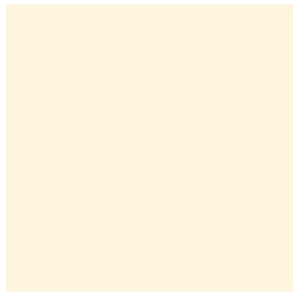
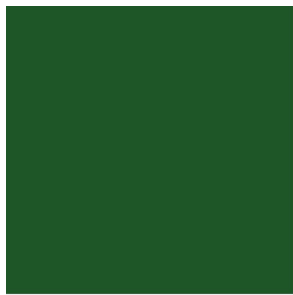

Regional årlig uppföljning av miljömålen 2024

Länsstyrelsen
Blekinge

Titel: Regional årlig uppföljning av miljömålen 2024
Författare: Miljömålsansvariga, Länsstyrelsen Blekinge och Skogsstyrelsen Blekinge.
ISBN: 1651-8527
Rapportnummer: 2024:9
Diarienummer: 501-3024-2024
Utgivningsår: 2024
Omslagsbild: Hjärteken, Slättanäs. Foto: Cecilia Gadman, Länsstyrelsen Blekinge.

Inledning

Generationsmålet och de 16 miljökvalitetsmålen beslutades 1999 av riksdagen som ett löfte till framtida generationer om frisk luft, hälsosamma livsmiljöer och rika naturupplevelser. Miljömålen svarar också för Sveriges arbete med de miljörelaterade målen i Agenda 2030.

Miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd i miljön som arbetet ska leda till för att det aktuella målet ska vara uppfyllt. Det övergripande generationsmålet beskriver den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att miljömålen ska kunna nås. Generationsmålet är vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället och i målbeskrivningen betonas att problemen inte ska lösas genom att flytta miljöproblemen utanför landets gränser.

För varje miljömål finns preciseringar som förtydligar vad som ska nås. Etappmål finns för att beskriva vad som behövs på vägen för att nå de olika miljökvalitetsmålen och generationsmålet. Uppföljning av etappmål sker på nationell nivå och beskrivs på webbsidan Sveriges miljömål.¹

Länsstyrelsens roll

Länsstyrelserna i Sverige har en samordnande roll i det regionala arbetet för att nå miljökvalitetsmålen. Det innebär bland annat stöd och vägledning till lokala och regionala aktörer som till exempel kommuner, kommunförbund, kommunala bolag, regioner, näringsliv och föreningsliv. I länsstyrelsernas ansvar ingår även att årligen följa upp arbetet med miljökvalitetsmålen i länet. Skogsstyrelsen ansvarar för uppföljningen av miljökvalitetsmålet Levande skogar, men även uppföljningen av Levande skogar redovisas i denna rapport.

Rapportens innehåll

Regelbundna utvärderingar ger viktig information om tillståndet i den regionala miljön och vilka insatser som krävs för att miljökvalitetsmålen ska kunna nås. I denna rapport redovisas Blekinges miljömålsuppföljning för 2024. I den årliga uppföljningen bedöms om beslutade eller redan befintliga styrmedel och åtgärder är tillräckliga för att nå miljömålen till 2030. Bedömningen anges med JA, NÄRA eller NEJ. Trenden för utvecklingen i miljön bedöms också och anges som POSITIV, NEUTRAL, NEGATIV eller OKLAR. I rapporten beskrivs även en del av det åtgärdsarbete som utförts av olika aktörer i länet det senaste året med fokus på statligt finansierade åtgärder.

¹ Information om de svenska miljömålen, Webbplats Sveriges miljömål.

Miljömål i Blekinge

I det regionala åtgärdsprogrammet Ett hållbart Blekinge – Regionalt åtgärdsprogram för miljö kvalitetsmålen 2022–2025 lyfts regionala åtgärder som behöver genomföras för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen. Åtgärdsprogrammet och mer information om det regionala arbetet med miljö kvalitetsmålen finns på Länsstyrelsen Blekinges webbplats.² Mer information om Sveriges miljö kvalitetsmål, etappmål och generationsmålet finns på webbplatsen Sveriges miljö mål.³

I Blekinge län gäller alla de nationella miljö kvalitetsmålen med tillhörande preciseringar och etappmål, med undantag av målet om Storslagen fjällmiljö som inte bedöms i Blekinge. Rapporten är skriven av miljö målsansvariga på Länsstyrelsen Blekinge med stöd av en intern målsvarsgrupp för respektive mål. Avsnittet om miljö målet Levande skogar är skrivet av miljö målsansvariga på Skogsstyrelsen i Blekinge.

Figur 1. Listerbyåns mynning. Foto: Robert Ekholm, Länsstyrelsen Blekinge.

² Ett hållbart Blekinge, Webbplats Länsstyrelsen Blekinge.

³ Information om de svenska miljö målen, Webbplats Sveriges miljö mål.

Innehåll

INLEDNING	3
1. SAMMANFATTNING FÖR BLEKINGE	6
2. GENERATIONSMÅLET I BLEKINGE.....	9
3. BEGRÄNSAD KLIMATPÅVERKAN BLEKINGE	15
4. FRISK LUFT BLEKINGE	20
5. BARA NATURLIG FÖRSURNING BLEKINGE.....	25
6. GIFTFRI MILJÖ BLEKINGE.....	30
7. SKYDDANDE OZONSKIKT BLEKINGE.....	33
8. SÄKER STRÅLMILJÖ BLEKINGE	38
9. INGEN ÖVERGÖDNING BLEKINGE	41
10. LEVANDE SJÖAR OCH VATTENDRAG BLEKINGE	45
11. GRUNDVATTEN AV GOD KVALITET BLEKINGE	52
12. HAV I BALANS SAMT LEVANDE KUST OCH SKÄRGÅRD BLEKINGE.....	57
13. MYLLRANDE VÅTMARKER BLEKINGE.....	63
14. LEVANDE SKOGAR BLEKINGE	68
15. ETT RIKT ODLINGSLANDSKAP BLEKINGE	74
16. GOD BEBYGGD MILJÖ BLEKINGE.....	78
17. ETT RIKT VÄXT- OCH DJURLIV BLEKINGE.....	84

1. Sammanfattning för Blekinge

1.1 Inledning Blekinge

Trots att många åtgärder görs för att nå miljömålen finns områden där utvecklingen i Blekinge går för långsamt eller åt fel håll. Gapet mellan vad som görs och vad som behöver göras är fortfarande stort.

För miljömålet Frisk luft är utvecklingen i miljön positiv, för övriga mål bedöms trenden vara oklar, neutral eller negativ.

Oljeutsläppet i Pukaviksbukten i oktober 2023 orsakade stora skador på Blekinges stränder och djurliv. Oljan innehöll miljöfarliga ämnen som påverkar arter i hela näringskedjan. Saneringsarbetet pågår fortfarande och konsekvenser kommer att synas under lång tid.

1.2 Miljötillståndet i Blekinge

Bebyggelsen i Blekinge är koncentrerad längs kusten vilket medför klimatrelaterade risker och stora anspråk på mark som ofta har höga natur- och kulturvärden.

Blekinge är fattigt på grundvatten och klimatförändringarna väntas leda till längre perioder med låg grundvattentillgång.

Många arter och naturtyper i Blekinge hotas av igenväxning eller avverkning. Färre lantbrukare och betesdjur leder till igenväxning av hagmarker i odlingslandskapet. Värdefulla natur- och kulturmiljöer i skogen skadas i samband med skogsbruk.

I Blekinge råder stor spridning av invasiva arter och trenden är fortsatt negativ. Klimatförändringar, exploateringsåtgärder, förflyttning av jordmassor, bristande hantering av växtavfall, samt otillräckliga resurser för att genomföra bekämpningsåtgärder bidrar till spridning.

Övergödning, miljögifter, fiske och exploatering påverkar det marina ekosystemet, ofta på ett storskaligt och gränsöverskridande sätt. Sviktande reproduktion av gädda längs Blekingekusten innebär en varningssignal och ett allvarligt hot mot det kustnära ekosystemet.

Både ekosystemtjänster, natur- och friluftslivsvärden hotas i sjöar och vattendrag. Många vattendrag i Blekinge når inte god ekologisk status och många arter och naturtyper uppnår inte gynnsam bevarandestatus.

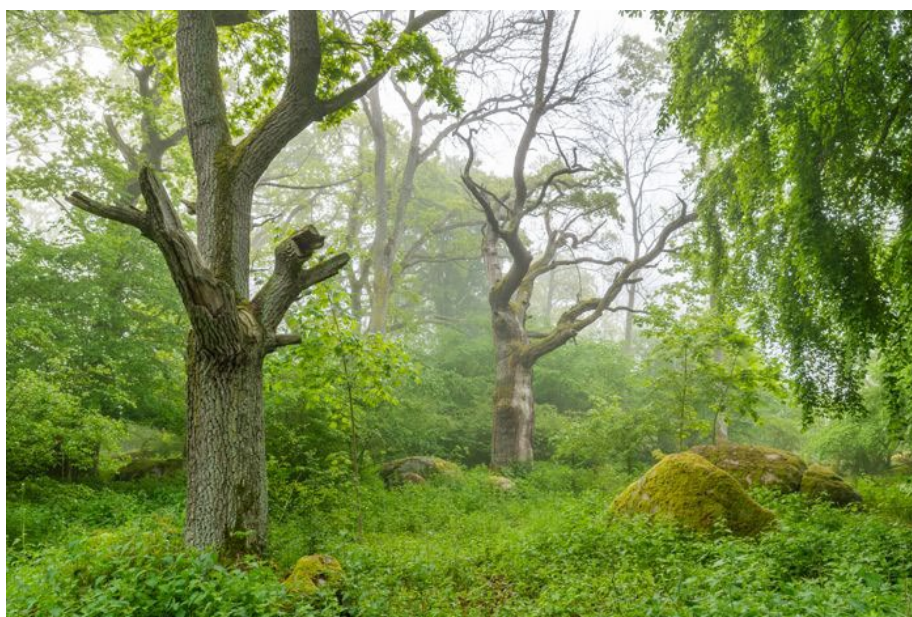
När fartyget Marco Polo gick på grund nära land mellan Hanö och Listerlandet i oktober 2023 läckte cirka 150 000 liter tjockolja ut. Områden som drabbats av oljan hade höga naturvärden med unika marina miljöer, betade havsstrandängar, sand- och stenstränder.

1.3 Åtgärdsarbetet i Blekinge

Under 2024 kommer Länsstyrelsen Blekinge att besluta fyra nya naturreservat. Ytterligare tre befintliga reservat kommer att utvidgas och tre revideras för att skydda värdefull natur. Reservaten omfattar främst ädellövskog, men även hagmarker, sjöar, vattendrag och marina miljöer.

Sanering efter oljeutsläppet i Blekinge pågår fortfarande. En miljörapport har tagits fram där provtagning av blåmusslor utförts.

Blekinges mark och vatten klassas fortfarande som kraftigt försurade. Försurningsläget har förbättrats men återhämtningen sker mycket långsamt. Länets kommuner ansvarar för kalkningsverksamhet och 170 av länets 900 sjöar som är större än en hektar kalkas.

Figur 2. Valje naturreservat är ett av de reservat i Blekinge som utökats under året. Foto Robert Ekholm, Länsstyrelsen Blekinge.

1.4 Tabell över Blekinges bedömningar av respektive miljö kvalitetsmål

Miljömål	Målbedömning (ja, nära, nej)	Miljötillstånd (trendpil)
Begränsad klimatpåverkan	Ingen regional bedömning	Ingen regional bedömning
Frisk luft	Nära	↗
Bara naturlig försurning	Nej	→
Giftfri miljö	Nej	○
Skyddande ozonskikt	Ingen regional bedömning	Ingen regional bedömning
Säker strålmiljö	Ingen regional bedömning	Ingen regional bedömning
Ingen övergödning	Nej	→
Levande sjöar och vattendrag	Nej	→
Grundvatten av god kvalitet	Nej	→
Hav i balans samt levande kust och skärgård	Nej	↘
Myllrande våtmarker	Nej	→
Levande skogar	Nej	↘
Ett rikt odlingslandskap	Nej	↘
Storslagen fjällmiljö	Ingen regional bedömning	Ingen regional bedömning
God bebyggd miljö	Nej	→
Ett rikt växt- och djurliv	Nej	↘

Figur 3. Tabell över Blekinges bedömningar av respektive miljö mål.

2. Generationsmålet i Blekinge

2.1 Sammanfattning för generationsmålet Blekinge

Blekinge är ett kustlän och fyra av länets fem städer ligger vid kusten. Att koncentrera bebyggelsen längs kusten erbjuder attraktiva boendemiljöer för människor, men innebär samtidigt stora utmaningar i form av klimatrelaterade risker och stora anspråk på mark som ofta har höga natur- och kulturvärden.

För att höja kunskapen om hur världsarvsstaden Karlskrona kan skyddas mot havsnivåhöjningen utan att kulturhistoriska värden förvanskas har Länsstyrelsen Blekinge genomfört ett gestaltungsprojekt tillsammans med bland andra Karlskrona kommun, Statens fastighetsverk och Fortifikationsverket.

Blekinges kustmiljöer är hårt påverkade av mänsklig aktivitet, klimatförändringar och övergödning. När fartyget Marco Polo gick på grund i Pukaviksbukten orsakades stora skador på strändernas växt- och djurliv. Saneringsarbetet pågår fortfarande.

2.2 Åtgärdsarbetet för generationsmålet i Blekinge

2.2.1 Kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart

- För att höja kunskapen om hur världsarvsstaden Karlskrona kan skyddas mot havsnivåhöjningen utan att kulturhistoriska värden förvanskas har Länsstyrelsen Blekinge genomfört ett gestaltungsprojekt tillsammans med bland andra Karlskrona kommun, Statens fastighetsverk och Fortifikationsverket. Resultaten av projektet presenterades vid ett slutseminarium med cirka 90 deltagare och har delats med världsarvsrådet och till en bred grupp intressenter via ett webinarium.⁴

⁴ [Slutseminarium Gestaltungsprojektet - Regional kustosamverkan Blekinge, Kalmar, Gotland \(regionalkustosamverkanblekingekalmargotland.se\)](#)

2.2.2 Kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen

- Varje år omvandlas upp till 18 000 ton matavfall och organiskt avfall från fyra av Blekinges kommuner till cirka 1,9 miljoner kubikmeter fordonsgas i en biogasanläggning i Mörrum, Karlshamns kommun.⁵ Gasen används för att driva både sopbilar och personbilar i regionen och ersätter omkring 2,6 miljoner liter bensin.
- Fyra av Blekinges fem kommuner erbjuder fastighetsnära avfallssortering i åtta fraktioner.
- I Ronneby kommun arbetar AB Ronneby Industrifastigheter löpande med återbruk och inventerar alltid befintliga byggnader innan beslut tas om nyanskaffning av byggdelar.
- Ronneby Miljö & Teknik sprider slam från flera av sina reningsverk på åkermark. Vissa slampartier används även för jordtillverkning.

2.2.3 Konsumtionsmönstren av varor och tjänster orsakar så små miljö- och hälsoproblem som möjligt

- Länsstyrelsen i Skåne arbetar med gränsöverskridande avfallstransporter även i Blekinge. De jobbar efter en nationell handlingsplan från Naturvårdsverket.⁶ Målet med handlingsplanen är att det inte ska förekomma några illegala transporter av avfall till och från Sverige. Inom tillsynen har 16 illegala avfallstransporter som skulle köras ut ur Sverige från Blekinges hamnar stoppats under januari till september 2024. När transporten startar och slutar i annat land än Sverige skickas ärendet vidare till Naturvårdsverket för återtag till avsändarland. I övriga fall handlägger Länsstyrelsen Skåne själva ärendet och fattar beslut om förbud mot utförsel. Det som sticker ut hittills under 2024 är transport av avfall i form av uttjänta fordon och fordonsdelar samt textilavfall. Fordonen har varit allt från lantbruksmaskiner, till uttjänta truckar, bilar och fordonsdelar. Gällande textilier handlar det om företag och organisationer som

⁵ [Biogasanläggningen \(vmab.se\)](http://vmab.se)

⁶ Gränsöverskridande transporter av avfall – roller och ansvar, [Reviderad vägledning 2020-11-16](#)

skickar begagnade kläder men där länsstyrelsen vid stickprov har sett att flera av kläderna är trasiga och/eller kraftigt nedsmutsade.⁷

- Kostenheten i Ronneby försöker minska användningen av engångshandskar, plastpåsar och plastfilm. Mat fryses in i återanvända plastburkar och spänner i stället för plastpåsar. Burkar för tillbehör återanvänds i stället för att plasta in kantiner och fat. För att inte plasta in hela vagnar med mat, som ska tinas upp och inte får stå oskyddat i kök eller kylrum köper kostenheten in tvättbara "huvor" som träs över vagnarna.⁸
- Återbrukandet utvecklas ständigt i Blekinge. Verksamheterna ger meningsfull sysselsättning samtidigt som kasserade föremål får en andra chans. Reparation eller omvandling av mottagna föremål är en del av verksamheten på vissa centraler.^{9 10 11}

2.2.4 Människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas

- Det har nu gått mer än ett år sedan fartyget Marco Polo gick på grund i Pukaviksbukten. Trögflytande olja slog mot Blekinges ömtåliga kust och orsakade stora skador på strändernas växt- och djurliv. Saneringsarbetet pågår fortfarande, men konsekvenserna kommer ändå att finnas kvar under lång tid.
- Blekinges kustmiljöer är redan hårt påverkade av mänsklig aktivitet, klimatförändringar och övergödning. Oljeutsläppet från Marco Polo har ytterligare försämrat miljön på havsbotten där viktiga arter som blåmusslor, blåstång, rödalger och ålgräs lever. En miljörapport om oljeutsläppet i Blekinge har tagits fram där provtagning av blåmusslor utförts. Rapporten visar att musslorna är kraftigt förgiftade, vilket kan påverka deras förmåga att föröka sig och ta upp näring. Det kan ge långtgående konsekvenser på

⁷ Skriftlig information från handläggare för gränsöverskridande transporter, Länsstyrelsen Skåne.

⁸ Skriftlig information, Ronneby kommun.

⁹ Återbruket (vmab.se)

¹⁰ [Lämna för återbruk på Mältan återvinningscentral i Karlskrona - Affärsverken \(affarsverken.se\)](http://Lamna-for-aterbruk-pa-Maltan-atervinningscentral-i-Karlskrona-Affarsverken-affarsverken.se)

¹¹ [Ett varv till](http://Ett-varv-till), en butik för återbruk i Sölvesborgs kommun

andra arter i det marina ekosystemet som livnär sig på musslor och i förlängningen även på människors hälsa.¹²

- I Ronneby kommun har förbättringar av utemiljön gjorts kring både Vidablick och Olsgården, vilket skapade ökad motivation till utevistelse för hyresgästerna, framför allt under sommaren.
- Nedläggning av minkfarmer i Sölvesborgs kommun har haft positiv påverkan på människor när buller och lukt från farmarna har försvunnit. Särskilt tydligt är detta i lägen där minkfarmarna låg nära naturområden för friluftslivet.
- Länsstyrelsen Blekinge har tagit fram en strategi för att göra länets naturreservat mer tillgängliga så att fler ska ha möjlighet att komma ut i naturen.¹³

2.2.5 Ekosystemen har återhämtat sig, eller är på väg att återhämta sig, och deras förmåga att långsiktigt generera ekosystemtjänster är säkrad

- I Blekinge råder stor spridning av invasiva arter och trenden är fortsatt negativ. Orsakerna till detta är flera; klimatförändringar, exploateringsåtgärder, förflyttning av smittade jordmassor till nya platser, bristande hantering av invasivt växtavfall, samt otillräckliga resurser för att genomföra bekämpningsåtgärder. En strategi finns framtagen för Länsstyrelsen Blekinges arbete med invasiva arter.¹⁴ Länets kommuner arbetar med att ta fram lokala strategier som ska vara klara vid årsskiftet.
- För enskilda invasiva arter syns positiva effekter på platser där bekämpning har utförts konsekvent. Förekomsterna med gul skunkkalla bedöms vara bekämpade till 90 % i Blekinge, men övervakning kommer ändå att behövas många år framöver. För flera invasiva arter som jättebalsamin, jätteloka, vresros, kanadensiskt gullris med flera finns det idag effektiva metoder. Bekämpningen är dock kostsam och det har inte funnits tillräckligt med resurser för att vända den negativa trenden i

¹² [Miljöundersökning efter oljespill från Marco Polo | Länsstyrelsen Blekinge \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se/blekinge/miljoundersokning-efter-oljespill-fran-marco-polo)

¹³ [Strategi för tillgänglighet, Blekinges naturreservat 2024–2032 | Länsstyrelsen Blekinge \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se/blekinge/strategi-for-tillganglighet-blekinges-naturreservat-2024-2032)

¹⁴ [Strategi för arbetet med invasiva arter i Blekinge län 2024–2026 | Länsstyrelsen Blekinge \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se/blekinge/strategi-for-arbetet-med-invasiva-arter-i-blekinge-lan-2024-2026)

länet. Kunskap om invasiva arter samt vilja och engagemang att bekämpa behöver öka hos länets invånare, företagare, kommuner och statliga myndigheter som verkar i länet.

- I Sölvesborgs kommuns nya översiktsplan¹⁵ har värdet av vardagslandskapet lyfts med krav på kompensation då ekosystemtjänster berörs av exploatering.

2.2.6 Den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart

- Länsstyrelsen Blekinge arbetar aktivt med att delta i och ansöka om nya Life-projekt, där en stor del av finansieringen kommer från EU. Detta ger möjlighet att skala upp arbetet för biologisk mångfald i flera av länets viktigaste Natura 2000-områden, vilket gynnar många olika naturtyper och arter. Life-projekt gör det även möjligt att arbeta med god framförhållning och en säker budget under flera år eftersom projekten är fleråriga. Projekten bidrar dessutom med en ökad kunskap och ett brett kontaktnät vilket effektiviserar åtgärdsarbetet. För närvarande deltar Länsstyrelsen Blekinge i GRIP on LIFE,¹⁶ Improve Aquatic LIFE,¹⁷ Life Restored¹⁸ och Life's a beech.¹⁹
- I Sölvesborgs kommuns nya översiktsplan²⁰ har kommunens kulturmiljöer tydliggjorts och motiverats för att bevaras. Större hänsyn har även tagits till sammanhängande gröna stråk och naturvärden.

2.2.7 Andelen förnybar energi ökar och energianvändningen är effektiv med minimal påverkan på miljön

- I Ronneby har kostenhetens kökspersonal genomgått utbildning i energieffektivisering. För att minska elförbrukningen har skärmar satts upp vid relevant utrustning. Skärmarna fungerar som ett trafikljus och skapar förståelse för vad som sker

¹⁵ [Gällande översiktsplan - Sölvesborgs kommun \(solvesborg.se\)](https://www.solvesborg.se/oversiktsplan)

¹⁶ [GRIP on LIFE - Skogsstyrelsen](#)

¹⁷ [Projekt Improve aquatic LIFE](#)

¹⁸ [Startsida - LIFE restoRED](#)

¹⁹ [LIFE 3.0 - LIFE23-NAT-SE-LIFE-a-Beech/101147924](#)

²⁰ [Gällande översiktsplan - Sölvesborgs kommun \(solvesborg.se\)](https://www.solvesborg.se/oversiktsplan)

effektmässigt vid matlagningen. Syftet är att kapa energitopparna, ge utrymme i elnätet samt minska risken att elnätet stängs av vid otillräcklig elförsörjning. Detta har finansierats av kommunens interna digitaliseringsmedel.²¹

- Sölvesborgs kommun ingår i ett projekt för energibesparing i de kommunala tillagningsköken. En energigrupp har bildats och en energiplan är framtagen.
- Översyn och planering för utbyte av armaturer har genomförts i Sölvesborgs kommun. En långsiktig planering för utbyte av gatubelysningen till LED finns också framtagen.

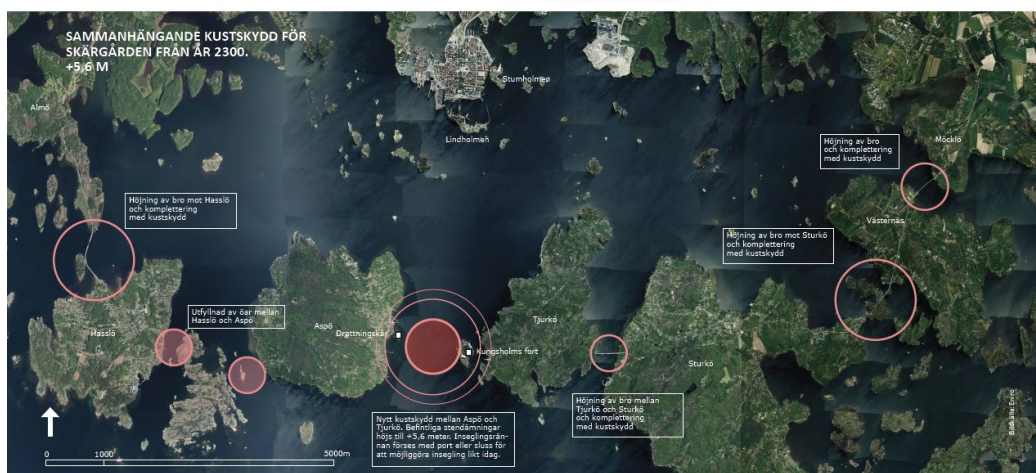
FÖRSLAG MYCKET LÅNG SIKT - KUNGSHOLMS FORT OCH SKÄRGÅRDEN

Kustskydd i skärgården på +5,6 meter

I worst-case scenariot RCP 8,5 kan vattennivån i Karlskrona ligga på över 5,6 meter runt år 2300 jämfört med idag. Dessa nivåer bedöms inte rimliga att hantera med lokala åtgärder för byggnader och mark i centrala Karlskrona. Det bedöms inte heller som rimligt att bygga på det centrala kustskyddet (Lång sikt) mer än upp till cirka +3,5 meter jämfört med idag. Detta med hänsyn till den påverkan det får för världsarvet och upplevelsen av Karlskrona som helhet.

Samtidigt innebär så pass stora vattennivåhöjningar som över 5,6 meter att stora delar av skärgårdsmiljön kommer att påverkas kraftigt avseende förstörda bostäder och fritidshus, allmänna byggnader och friluftsmiljöer samt vägar och annan infrastruktur.

Ett sätt att hantera dessa konsekvenser är att på mycket lång sikt (mot år 2300) förbereda för ett yttre kustskydd som säkrar inte bara världsarvet och centrala Karlskrona, utan även bostäder och samhällsfunktioner i stora delar av skärgården runt Karlskrona. Se bild nedan.

Figur 4. Förslag på framtida kustskydd för Karlskrona. Bild med text ur *Gestaltning av kustskydd i världsarvet Örlogsstaden Karlskrona*.²²

²¹ Skriftlig information, Ronneby kommun

²² Gestaltning av kustskydd i Karlskrona – Regional kustsamverkan Blekinge, Kalmar, Gotland

3. Begränsad klimatpåverkan Blekinge

3.1 Sammanfattning för Begränsad klimatpåverkan Blekinge

Utsläppen av klimatpåverkande gaser i Blekinge har ökat för andra året i rad, till följd av ett ökat nyttjande av det nationella reservkraftverket i Karlshamn. Ökningen är 27 % mellan 2020 och 2022. Sektorn el och fjärrvärme nådde därmed nästan samma utsläppsnivå som transporter. Blekinges utsläpp har annars minskat med 5 % mellan 2020 och 2022, om Karlshamnsverket undantas. Omställningsarbetet måste öka väsentligt för att nå Blekinges mål om att halvera koldioxidutsläppen vart fjärde år.

3.2 Utveckling i miljön och målbedömning för Begränsad klimatpåverkan Blekinge

- Målbedömning för Begränsad klimatpåverkan görs endast på nationell nivå.

3.3 Åtgärdsarbete för Begränsad klimatpåverkan Blekinge

3.3.1 Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Länsstyrelsen Blekinge har, tillsammans med ytterligare elva partnerorganisationer i Europa, startat det fyraåriga projektet CycleRight inom programmet Interreg Europe. Målet med projektet är att genom erfarenhetsutbyte stärka kunskapen hos alla medverkande aktörer om åtgärder som främjar cykling. Länsstyrelsen Blekinges deltagande finansieras både med EU-medel och regionala tillväxtmedel.²³
- Länsstyrelsen Blekinge arrangerade Klimatsamtalet 2024, tillsammans med Olofströms kommun. Årets tema var "Så

²³ [CycleRight-improving-cycling-policies-with-a-focus-on-climate-resiliency-accessibility-and-safety.html](https://www.lansstyrelsen.se/blekinge/interreg-europe/cycle-right-improving-cycling-policies-with-a-focus-on-climate-resiliency-accessibility-and-safety.html)

ställer vi om Blekinge”. Evenemanget är öppet för olika aktörer och samlade cirka 70 deltagare.

- Länsstyrelsen Blekinge har under 2024 inlett arbetet med att revidera den regionala klimat- och energistrategin för Blekinge, den reviderade versionen kommer att beslutas under 2025.
- Länsstyrelsen Blekinge har under 2024 genomfört informationsåtgärder för att främja hemmaladdning av elfordon i flerfamiljshus, dels vid Blekinges årliga plan- och byggträff i Ronneby i maj, dels vid en mäsas för bostadsrättsföreningar i Brinova Arena i september. Den sistnämnda aktiviteten samlade 65 deltagare från 28 unika bostadsrättsföreningar och genomfördes tillsammans med Energi- och klimatrådgivningen i Blekinge och Tingsryd.

3.3.2 Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- Region Blekinge har startat projektet Kickstart 2 som fokuserar på den gröna omställningen av Blekinges industri och utveckling av metoder för innovation, som riktar sig mot samhällsutmaningar kopplat till klimatförändringar och försämrade havsmiljö. Projektet finansieras av ERUF och regionala tillväxtmedel.²⁴
- Region Blekinge har startat ett Genomförandeprojekt för Kraftkommission Blekinge inom området energiplanering, med stöd från Energimyndigheten. Projektet har samplanerats med Energikontor Syd och Länsstyrelsen Blekinge och pågår till 2026.
- Region Blekinge är deltagare i det EU-finansierade projektet RESIST som handlar om att öka motståndskraften mot klimatförändringar genom samverkan, innovation, vetenskap och teknik.²⁵
- Karlshamns kommun deltar i projektet RESIST, och har deltagit i ett startmöte.

²⁴ [Kickstart 2 projekt för att stärka Blekinges forskning och innovationskapacitet - Region Blekinge](#)

²⁵ [Resist - samverkan möjliggör klimatanpassning - Region Blekinge](#)

- Karlskrona kommun har inlett ett omfattande arbete kring energiplanering med stöd av Energikontor Syd, där även Region Blekinge, Länsstyrelsen Blekinge och BTH deltar.
- Vård- och omsorgsförvaltningen i Ronneby kommun har arbetat systematiskt med att göra fordonsflottan fossilfri och bland annat gjort ett försök att prova alternativa transportmedel inom ett hemtjänstområde. Samma förvaltning har även installerat teknik för digitala möten i alla verksamheter för att minska antalet resor.
- Ronneby kommun har under 2023 tagit fram såväl program som handlingsplan för laddinfrastruktur inom kommunkoncernen.
- Ronneby kommun har tagit fram en hållbarhetsutbildning som består av sju filmer med diskussionsunderlag.
- Sölvesborgs kommun har bildat en energigrupp och tagit fram en energiplan inom ramen för projektet RECET, som finansieras av EU:s program för miljö och klimatåtgärder LIFE.
- Sölvesborgs kommun har informerat om cykling under den europeiska mobilitetsveckan i september 2024 och dessutom invigt ett cykelgarage vid Sölvesborgs resecentrum.
- Olofströms kommun var medarrangör till konferensen Klimatsamtalet 2024, med temat "Så ställer vi om Blekinge".
- Olofströms kommun har delat ut ljus för att påminna om Earth hour.
- Energi- och klimatrådgivningen i Blekinge och Tingsryd har utöver normalt rådgivningsarbete genomfört flera digitala föreläsningar om bland annat tågresor, energiberedskap och energieffektivisering. De driver även ett energinätverk för bostadsrättsföreningar med såväl digitala som fysiska möten.
- Energikontor Syd driver LIFE-projektet RECET, som även delfinansieras med regionala tillväxtmedel från Region Blekinge, och har inom detta tecknat samarbetsavtal med tre kommuner i Blekinge (Karlshamn, Karlskrona och Sölvesborg). Även övriga kommuner har möjlighet att ta del av erbjudanden inom projektet.
- NetPort Science Park i Karlshamn arrangerade en Energikonferens med fokus på flexibilitet i elsystemet i november 2024. Evenemanget är en del av uppdraget EM-

Power Impact från Energimyndigheten, som pågår 2024–2025.

3.3.3 Åtgärder inom näringslivet

- Nordiska VA Teknik AB i Backaryd har ersatt eldningsolja med bergvärme i en satsning som delfinansierats av Klimatklivet.
- Sex gårdsanläggningar för biogasproduktion har installerats i Blekinge under 2024 med stöd från Klimatklivet.
- Energikontor Syd driver satsningen Energilyftet med stöd från den regionala utvecklingsfonden och Region Blekinge. Projektet pågår juli 2024 till december 2026 och ger små och medelstora företag en möjlighet att få individuell rådgivning och deltagande i nätverk för energieffektivisering.

3.4 Tillstånd och målbedömning för Begränsad klimatpåverkan Blekinge

Det sker ingen bedömning av miljökvalitetsmålet på regional nivå. På nationell nivå görs bedömningen att målet inte kommer att nås. Utvecklingen i miljön är negativ.

Utsläppen från transporter 2021 gick upp 1,6 procent jämfört med föregående år. För att nå målet för minskad klimatpåverkan krävs att energianvändningen minskar och att fossila energikällor ersätts. Blekinges mål till år 2020 var en halvering av de totala utsläppen av klimatpåverkande gaser jämfört med 1990, vilket motsvarar cirka 3,2 ton per invånare.²⁶ Detta mål uppnåddes men utsläppen har därefter ökat under såväl 2021 som 2022 på grund av energikrisen som lett till att Karlshamnsverket har varit i drift mer än normalt. Under 2022 motsvarade utsläppen 3,8 ton per invånare i Blekinge.²⁷ De största utsläppen i länet kommer från transportsektorn, där personbilarna står för huvuddelen.

Länsstyrelsen Blekinge har genom samarbetsforumet Klimatsamverkan Blekinge²⁸ många viktiga samarbetspartners i länet. Organisationer

²⁶ Klimat- och energistrategi för Blekinge, Länsstyrelsen Blekinge, rapport 2018:4 (kan begäras från Länsstyrelsen Blekinge)

²⁷ [Länk till Nationella emissionsdatabasen, smhi.se](#)

²⁸ [Klimatsamverkan Blekinges webbplats](#)

knutna till Klimatsamverkan Blekinge driver och medverkar i projekt inom flera områden som stödjer åtgärdsprogrammet för miljömålen.²⁹

Blekinges klimat- och energistrategi uppdaterades 2019 och det övergripande målet är nu att utsläppen av koldioxid ska halveras vart fjärde år från 2020. Förhoppningen är att strategin ska vara ett stöd för olika samhällsaktörer att genomföra åtgärder för minskad energianvändning och övergång till fossilfri energi. Åtgärder kopplade till strategin finns i regionala åtgärdsprogrammet för miljömål, som beslutades under 2023. Under 2025 kommer en reviderad klimat- och energistrategi att beslutas, arbetet med revideringen har inletts under 2024.

Blekinges geografiska läge och naturförhållanden ger mycket goda förutsättningar för produktion av förnybar energi. Det finns ytterligare möjligheter till lokal energiproduktion i Blekinge, som till exempel ökad produktion av biogas och ökad användning av spillvärme, vind-, sol- och biokraft. Vindkraften utvecklades kraftigt i Blekinge under början av 2000-talet men utvecklingen har mattats av de senaste åren. Riksidresset för totalförsvaret begränsar möjligheterna till utbyggnad av vindkraften såväl på land som till havs. I Blekinge finns all vindkraft på land. Under 2023 uppgick den vindproducerade elen till cirka 156 GWh.³⁰ Intresset för installation av solceller är fortsatt stort hos både privatpersoner och företag. Blekinge har ett mål att solcell ska stå för cirka 5 procent av elanvändningen i Blekinge senast år 2030, vilket bedöms motsvara en installerad effekt på 120 MW. Vid utgången av år 2023 var den totala installerade effekten 103 MW, en uppgång med 91 procent på ett år.³¹

Det är viktigt att de åtgärder som föreslås för omställningen är förankrade och accepterade i samhället. I Blekinge är detta viktigt till exempel när det gäller insatser inom transportområdet, men även när det kommer till utbyggnad av vindkraft. Havs och vattenmyndigheten arbetar för närvarande med ett förslag på nya områden för energiutvinning, som möjliggör ytterligare etablering av havsbaserad vindkraft, jämfört med den nu gällande havsplanen.

I arbetet för att begränsa klimatpåverkan krävs ökade insatser inom samtliga fyra fokusområden i den regionala Klimat- och energistrategin; Minskad energianvändning, Förnybar energi, Transporter och Engagera flera (Hållbar konsumtion). Länsstyrelsen och andra aktörer kommer att fortsätta med insatser inom samtliga identifierade fokusområden.

²⁹ [Ett hållbart Blekinge - regionalt åtgärdsprogram för miljömål 2022-2025 | Länsstyrelsen Blekinge](#)

³⁰ [Länk till underlag från Energimyndighetens statistikdatabas, 2024-11-01](#)

³¹ [Nätanslutna solcellsanläggningar, Energimyndighetens databas 2024-11-01](#)

4. Frisk luft Blekinge

4.1 Sammanfattning för Frisk luft Blekinge

Luftkvaliteten har förbättrats de senaste 20 åren men luftföroreningar påverkar fortfarande människors hälsa negativt. I Blekinge står transporter och industri för de största utsläppen, men även vedeldning och luftföroreningar som transporterats långt påverkar luftkvaliteten negativt. För att nå målet till 2030 behöver åtgärdsarbetet i länet intensifieras för att minska utsläpp från källor som vägtrafik, sjöfart, industri, energiproduktion samt hushållens vedeldning.

4.2 Utveckling i miljön och målbedömning för Frisk luft Blekinge

- Trenden för utvecklingen i miljön är POSITIV
- Nås miljö kvalitetsmålet till 2030? NÄRA

4.3 Åtgärdsarbete för Frisk luft Blekinge

4.3.1 Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Trafikverket bygger om väg E22 till motortrafikled längs sträckan Lösen-Jämjö i östra Blekinge.³² Vägen går genom centrala Jämjö som har drygt 2 600 invånare, men leds nu norr om samhället. Det kommer att leda till förbättrad trafiksäkerhet och framkomlighet på E22, men även till bättre boendemiljö och luftkvalitet i Jämjö. För att underlätta pendling med kollektivtrafik byggs tre nya samåkningsparkeringar och busshållplatser vid trafikplatserna längs den ombyggda sträckan. Projektet beräknas vara klart i slutet av 2024.

4.3.2 Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- Blekinges kommuner finansierar och genomför mätningar av tätortsluft i ett samverkansområde. Ett kontrollprogram som förnyas årligen beskriver vad som mäts och på vilken plats det

³² E22, Lösen-Jämjö, mötesfri väg – www.trafikverket.se

görs. Under 2024 upphandlas uppdraget att utföra mätningar från 2025.³³

4.3.3 Åtgärder inom näringslivet

- Flera åtgärder som fått stöd via Klimatklivet i Blekinge har lett till bättre luftkvalitet då fossila bränslen fasats ut. Under det senaste året har åtgärderna bland annat inneburit konvertering bort från fossil uppvärmning i industrifastigheter. Flera laddpunkter för elfordon har kommit på plats och ännu fler är på väg att byggas. Både laddpunkter för personbilar och tunga fordon omfattas. Sex biogasanläggningar har färdigställts under året, gödseln från gårdens djur blir där till egenproducerad el som kan ersätta andra kraftkällor på gården. Inom jordbruket har även andra åtgärder genomförts där eldrift fått ersätta tidigare fossildrivna system för bland annat utfordring av djurbesättningar och bevattning.³⁴
- SAAB Kockums i Karlskrona kommun har medgetts större diffusa utsläpp av VOC:er än man vanligtvis får eftersom det är svårt att innesluta processen vid målning av stora fartyg. Dispensen gäller för åren 2024–2026 och endast upp till en årsförbrukning av 15 ton organiska lösningsmedel.³⁵

4.3.4 Övriga åtgärder

- Länets kommuner, Länsstyrelsen Blekinge och några av de största företagen i länet samarbetar kring luftkvalitetsmätningar via Blekinge kustvatten- och luftvårdsförbund.³⁶ Genom förbundet deltar Blekinge i två nationella mätprogram; Ozonmätnätet³⁷ och Krondroppsnätet.³⁸

³³ [Blekinge kustvatten och luftvårdsförbund – En sida under vattenorg.se](#)

³⁴ Information från Enheten för miljöstrategi, Länsstyrelsen Blekinge

³⁵ Information från Enheten för miljöprovning, Länsstyrelsen Blekinge

³⁶ [Blekinge kustvatten och luftvårdsförbund – En sida under vattenorg.se](#)

³⁷ [Ozonmätnätet - Ozonmätnätet \(ivl.se\)](#)

³⁸ [Krondroppsnätet \(ivl.se\)](#)

4.4 Tillstånd och målbedömning för Frisk luft Blekinge

I den nationella fördjupade utvärderingen av miljömål 2023³⁹ bedöms att miljömålet delvis är uppnått eller delvis kommer att kunna nås. Med nuvarande preciseringar bedöms miljömålet Frisk luft även vara möjligt att nå till 2030 i Blekinge. Halter av vissa luftföroreningar är fortfarande på en sådan nivå att de orsakar sjukdom och skördebortfall, men luftkvaliteten har kontinuerligt förbättrats.

Förutom att påverka människors hälsa negativt bidrar luftföroreningar till flera olika miljöproblem och kan på så sätt även inverka på om andra miljömål kan nås. I Blekinge står transporter och industri för de största utsläppen av luftföroreningar. Länet har också stor intransport av luftföroreningar från andra länder och betydande utsläpp från internationell sjöfart. Det är därför viktigt att åtgärder även genomförs på internationell nivå för att målet ska kunna nås.

Ett nytt luftkvalitetsdirektiv har nyligen antagits av EU. Det nya direktivet innebär skärpta normer för luftkvalitet som ska vara uppfyllda senast 2030. Medlemsländerna har två år på sig att föra in direktivets bestämmelser i sin lagstiftning. Det nuvarande luftkvalitetsdirektivet i Sverige är genomfört genom bestämmelser miljöbalken, luftkvalitetsförordningen och Naturvårdsverkets föreskrifter.

4.4.1 Bensen

Bensen är ett lättflyktigt kolväte (VOC). De största källorna till utsläpp av VOC är användning av lösningsmedel och färg samt utsläpp från jordbruk. I tätortsluft är fordonsavgaser från bensindrivna fordon, vedeldning och hantering av petroleumprodukter de främsta källorna. Halterna av bensen i Blekinges tätorter har minskat från drygt 4 µg/m³ i slutet av 1990-talet till att ligga under miljömålspreciseringen. Den senaste mätningen utfördes i Ronneby under 2020–2021.⁴⁰

4.4.2 Bensapyren, butadien och formaldehyd

Bens(a)pyren, B(a)P, är ett ämne som ingår i gruppen polycykliska aromatiska kolväten (PAH). Det bildas oavsiktligt vid förbränning och i industriprocesser. Utsläppen har minskat kraftigt sedan 1990-talet både från uppvärmning och från industrin.

³⁹ Frisk luft Fördjupad utvärdering av miljömålen 2023, Publikation Naturvårdsverket.

⁴⁰ Luftkvalitetsmätningar i Blekinge län 2020–2021, (2022) Rapport U6736 IVL, Blekinge Kustvatten och luftvårdsförbund.

I SMHI:s nationella kartering av emissioner och halter av bens(a)pyren från vedeldning i småhusområden uppskattas att de högsta halterna i något område i Blekinge ligger på 0,33 ng/m³ för ett normalår, vilket är strax under den nedre utvärderingströskeln (0,4 ng/m³). Medelvärde för hela kommunernas yta ligger enligt samma beräkning på 0,07 – 0,1 ng/m³. Mätning av B(a)P genomfördes i Karlskrona 2012–2013 som en del i mätning av PAH.⁴¹ Resultatet tangerade då miljömålspreciseringen, men låg under den nedre utvärderingströskeln för MKN.

Småskalig vedeldning är en av källorna till utsläpp av B(a)P. Det finns väl utbyggda fjärrvärmenät i länets tätbebyggda områden. Vedeldning för uppvärmning av bostäder har i takt med den utbyggnaden minskat i omfattning liksom klagomålen på vedeldning.⁴²

Butadien är ett aromatiskt kolväte som frigörs vid förbränning. Halter som överskridit miljömålspreciseringen uppmättes för några år sedan i en kommun i Blekinge, men har minskat igen. Sannolikt var det en följd av att den verksamhet som orsakade utsläppen upphört.⁴³

Inga mätningar av formaldehyd har genomförts i Blekinge.

4.4.3 Partiklar

Små partiklar (PM_{2,5}) bildas främst vid förbränning och genom att gaser från förbränning kondenserar. Små partiklar kommer också från vägslitage, däck och bromsar. I södra Sverige sker även stor intransport av små partiklar från andra länder. Större partiklar (PM₁₀) uppstår i huvudsak vid vägtrafik genom slitage av däck, vägbana och markeringsfärg. Men uppstår också vid förbränning, samt från naturliga källor som havssalt och sand.

Mätningar av PM_{2,5} utfördes senast i Olofström under 2018–2019 och resultaten underskred miljömålspreciseringen.⁴⁴ Mätningar av PM₁₀ i länets tätorter under 2020–2021 låg i nivå med miljömålspreciseringen på vissa trafikintensiva platser.⁴⁵

⁴¹ Luftkvalitetsmätningar i Blekinge län 2020–2021, (2022) Rapport U6736 IVL, Blekinge Kustvatten och luftvårdsförbund.

⁴² Information från objektiv skattning av luftkvalitet för kommunerna i Blekinge län för år 2023.

⁴³ Luftkvalitetsmätningar i Blekinge län 2020–2021, (2022) Rapport U6736 IVL, Blekinge Kustvatten och luftvårdsförbund.

⁴⁴ Luftkvalitetsmätningar i Blekinge län 2020–2021, (2022) Rapport U6736 IVL, Blekinge Kustvatten och luftvårdsförbund.

⁴⁵ Luftkvalitetsmätningar i Blekinge län 2020–2021, (2022) Rapport U6736 IVL, Blekinge Kustvatten och luftvårdsförbund.

4.4.4 Marknära ozon och ozonindex

Marknära ozon bildas när vissa luftföreningar utsätts för starkt solljus. Halterna av marknära ozon blir därför högre en solig sommar. Två mätplatser finns i Blekinge; en i Rödeby i Karlskrona kommun som ingår i den nationella övervakningen,⁴⁶ samt en vid Sannen i Ronneby kommun som ingår i Ozonmättnätet i södra Sverige.⁴⁷ Hela länet tillhör kustzonen och båda lokalerna är placerade i låglänt område.

Den senaste rapporten från Ozonmättnätet⁴⁸ publicerades under våren och innehåller mätvärden från 2023. Den nu gällande miljökvalitetsnormen för ozon och växtlighet överskreds under 2023 i båda Blekinges mätlokaler, vilket innebär att ozonindex (AOT40) överskred 6 000 mikrogram per m³ luft räknat som timmedelvärde under maj-juli. Preciseringsen för miljömålet Frisk Luft för ozon och växtlighet överskreds under 2023 i samtliga lokaliteter i kustzonen där Blekinge län ingår, vilket innebär att ozonindex (AOT40) överskred 10 000 mikrogram per m³ luft räknat som timmedelvärde under april-september. Mätningarna i länet tyder dock på att AOT40 i länets inre låglänta områden kan ha varit något lägre och att miljömålet då möjligen inte överskreds där.

4.4.5 Kvävedioxid

Den största källan till utsläpp av kvävedioxid är fordonstrafik, men ämnet bildas också från kväveoxid i närvaro av ozon. Halterna har minskat stadigt under en längre tid, bland annat som följd av skärpta avgaskrav. Även industrins bidrag till utsläppen av kvävedioxid har minskat över tid.

Miljömålspreciseringsen för kvävedioxid överskreds inte vid någon mätstation i Blekinges tätorter under de senaste mätningarna som gjordes under 2020–2021.⁴⁹

⁴⁶ [Marknära ozon \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se)

⁴⁷ [Ozonmättnätet - IVL.se](https://ivl.se)

⁴⁸ [Publikationer - IVL.se](https://ivl.se)

⁴⁹ [Luftkvalitetsmätningar i Blekinge län 2020–2021](#), (2022) Rapport U6736 IVL, Blekinge Kustvatten och luftvårdsförbund.

5. Bara naturlig försurning Blekinge

5.1 Sammanfattning för Bara naturlig försurning Blekinge

Mark och vatten i Blekinge är fortfarande försurade, trots minskade utsläpp. Försurning orsakas av svavel- och kvävenedfall, men även skogsbruket bidrar då försurande ämnen frigörs när biomassa skördas och förs bort från skogen. Även om nedfallet fortsätter att minska kommer marken att vara försurad under lång tid framöver. Markens återhämtning går långsamt och fortsatt kalkning är nödvändig. Ytterligare åtgärder krävs för att minska utsläpp av försurande ämnen och skogsbrukets påverkan.

5.2 Utveckling i miljön och målbedömning för Bara naturlig försurning Blekinge

- Trenden för utvecklingen i miljön är NEUTRAL
- Nås miljö kvalitetsmålet till 2030? NEJ

5.3 Åtgärdsarbete för Bara naturlig försurning Blekinge

5.3.1 Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Regeringen har fattat ett beslut om att infrastrukturprojektet Sydostlänken⁵⁰ får förberedas för byggstart. Satsningen innebär bland annat en helt ny järnvägsbana mellan Olofström och Blekinge kustbana samt upprustning och elektrifiering av befintlig järnväg mellan Älmhult och Olofström. Den nationella planen ska bidra till ökad tillgänglighet, regional utveckling och minskade utsläpp för att nå klimatmålen.
- Klimatklivet⁵¹ är regeringens bredaste investeringsstöd för att minska koldioxidutsläpp. Stödet är till exempel viktigt för att

⁵⁰ Sydostlänken. [Publikationen](#) finns på Trafikverkets webbsida.

⁵¹ Klimatklivet och andra klimatsatsningar. [Publikationen](#) finns på Regeringskansliets webbsida.

påskynda utbyggnaden av laddinfrastruktur och för att konvertera bort uppvärmning med fossila bränslen. Stödet kan även användas för marknadsintroduktion av ny klimatsmart teknik.

5.3.2 Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- I Blekinge lindras förurningens skadliga effekt genom en omfattande kalkningsverksamhet. Länets kommuner som ansvarar för verksamheten och i nuläget kalkas 170 av länets 900 sjöar som är större än en hektar. Totalt sprids cirka 1 500 ton kalk årligen till länets sjöar, våtmarker och vattendrag.
- Karlshamns kommun har bytt ut en av sina gamla kalkdoserare. Det fjärrstyrda helautomatiska systemet bidrar till att rätt mängd kalk sprids vid olika flödesnivåer. Doserarbytet finansieras via statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag.
- Ronneby kommun har tagit fram en ny handlingsplan för intern laddinfrastruktur⁵² med syftet att beskriva ansvar, roller och ställningstagande för utbyggnaden av laddinfrastruktur internt inom kommunkoncernen. Ambitionen är att Ronneby kommunkoncern ska vara fossilbränslefri år 2025.
- Karlskrona kommun har påbörjat arbetet med kommunal energiplanering som ska bidra till utökad fossilfri energiproduktion lokalt och energieffektiviseringar i både kommunorganisationen och betydande energianvändare som verkar i kommunen.⁵³
- Sölvesborgs kommun har tagit fram en ny energiplan i samverkan med Energikontor Syd. Arbetet finansieras av EU:s miljöprogram LIFE för natur, miljö- energi- och klimatprojekt.⁵⁴
- Olofströms kommun är medlem i Klimatkommunerna⁵⁵ som är en förening för kommuner och regioner som jobbar aktivt med lokalt klimatarbete. Syftet är att minska utsläppen av växthusgaser genom erfarenhetsutbyte, påverkansarbete och spridning av goda exempel. Resultaten från 2024 visar att

⁵² Handlingsplan för intern laddinfrastruktur. Publikationen finns på Ronneby kommuns webbsida.

⁵³ Kommunal energiplanering påbörjad. Karlskrona kommun, skriftlig information.

⁵⁴ Ny energiplan framtagen. Sölvesborgs kommun, skriftlig information.

⁵⁵ Resultat: Så minskar utsläppen. Publikationen finns på Klimatkommunernas webbsida

medlemmarnas respektive transportsektor minskat utsläppen med 31 procent jämfört med 1990.

- Energikontor Sydost har fått i uppdrag att göra den kommunala energi- och klimatrådgivningen mer effektiv och tillgänglig genom att utveckla en ny nationell webbplats så att fler nås av rådgivning inom energiomställning.⁵⁶ Ett av målen är att Sverige ska ha nettonollutsläpp senast 2045. Projektet pågår under 2024 och drivs med stöd av Energimyndigheten.

5.4 Tillstånd och målbedömning för Bara naturlig försurning Blekinge

Miljökvalitetsmålet bedöms inte kunna nås till 2030. Trots att nedfallet av försurande ämnen har minskat går det inte att se en tydlig riktning för utvecklingen i miljön. Blekinges mark och vatten klassas fortfarande som kraftigt försurade.

Försurningsläget har förbättrats men återhämtningen sker mycket långsamt. Det beror dels på frigörelse av adsorberat svavel i marken, dels på att vittringen, som motverkar försurningen, generellt är långsam i de näringsfattiga moränmarkerna. Åtgärder som kalkning är nödvändigt för att upprätthålla pH-balansen sjöar och vattendrag.

5.4.1 Påverkan genom atmosfäriskt nedfall

Svavelnedfallet har minskat kraftigt i Blekinge, från cirka 20–30 kg per hektar och år i mitten av 1980-talet, till mellan 0,5 och 3 kilo per hektar och år under den senaste fem-årsperioden. Nedfallet i Blekinge under år 2023 beräknades uppgå till 0,78 kilo per hektar och år. Därmed överskrider inte den kritiska belastningen⁵⁷ på 3,5 kg per hektar.

Nedfallet av kväve via nederbörd minskade med 30 procent under perioden 2001–2022 i Blekinge. Minskningen beror främst på skärpta avgaskrav för personbilar och tunga fordon. Under 2022 beräknades det årliga medelvärdet för kvävenedfallet i Blekinge⁵⁸ till cirka 7 kg kväve per hektar, vilket är i paritet med de två föregående åren. Det innebär dock fortfarande ett överskridande av den kritiska belastningen på 5 kg kväve

⁵⁶ Nationellt kommunikationsstöd för energi- och klimatrådgivningen stärker den kommunala energi- och klimatrådgivningen. [Publikationen](#) finns på Energikontor sydost webbsida.

⁵⁷ Indikatorn [Nedfall av svavel](#), sverigesmiljomal.se

⁵⁸ Indikatorn [Nedfall av kväve till barrskog](#), sverigesmiljomal.se

per hektar. De största bidragen till kvävenedfall över Sverige härrör från Tyskland samt från sjöfarten på Östersjön och Nordsjön.⁵⁹

5.4.2 Påverkan genom skogsbruk

Under 2023 ökade den planerade avverkningsarealen i Blekinge med 25 procent jämfört 2022 och låg på samma nivå som 2020 och 2021. Högre virkespriser och större efterfrågan är troligen förklaringen till ökningen.⁶⁰ Askåterföring är en åtgärd för att minska skogens försurningspåverkan. Den årliga askåterföringen inom Blekinge län bedöms som mycket låg och uppgick till cirka 400 ton under 2023.⁶¹

5.4.3 Försurade sjöar och vattendrag

De senaste uppskattningarna visar att 12 procent av länets okalkade sjöar är försurade på grund av mänskliga aktiviteter. Ytterligare cirka 48 procent skulle varit försurade om de inte hade kalkats.⁶² Blekinges referenssjöar uppvisade en viss återhämtning under 1990-talet som nu tycks avstannat.⁶³ Vattendragen i länet visar inga tydliga tecken på återhämtning.⁶⁴

5.4.4 Försurad mark

Markvattnet på mätplatserna i Blekinge län uppvisar fortsatta tecken på försurning i form av låga pH-värden, lågt eller negativt ANC (syranutraliserande förmåga) och förhöjda halter av oorganiskt aluminium. Ett negativt värde på ANC innebär att avrinnande vatten från rotzonen inte har någon syrabuffrande förmåga. Över tid har utvecklingen varit positiv men tycks ha avstannat under de senaste tio åren.⁶⁵

5.4.5 Viktiga åtgärder för att minska försurningen

Det viktigaste styrmedlet är takdirektivet, i kombination med det uppdaterade Göteborgsprotokollet.⁶⁶ Enligt EU:s takdirektiv⁶⁷ ska alla länder redovisa hur man avser att genomföra åtgärder och styrmedel för att uppfylla kraven på nationella utsläppsminskningar som ingår i

⁵⁹ Miljömålen – Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2021, Naturvårdsverket [rapport 6968](#).

⁶⁰ Areal anmälan om avverkning i Blekinge län. [Skogsstyrelsens statistikdatabas](#).

⁶¹ Åtgärder i skogsbruket. [Skogsstyrelsens statistikdatabas](#).

⁶² [MAGIC-biblioteket](#), IVL Svenska Miljöinstitutet.

⁶³ Stationslista [Trendstationer](#), sjöar och vattenkemi, Sveriges Lantbruksuniversitet.

⁶⁴ Information om [Kalkeffektuppföljning](#) (KEU), Sveriges Lantbruksuniversitet.

⁶⁵ Försurning och övergödning i Blekinge län, IVL Svenska miljöinstitutet, [rapport C531](#).

⁶⁶ Nytt internationellt avtal för ren luft, [Publikationen finns på Extrakts webbsida](#).

⁶⁷ EU:s direktiv för utsläpp av luftföroreningar. [Publikation från Naturvårdsverkets webbsida](#).

direktivet. Takdirektivets nya målår 2030 innebär en skärpning jämfört med Göteborgsprotokollet. För Sverige innebär de nya utsläppstaken att utsläppen under perioden 2005–2030 ska minska med 22 procent för svaveldioxid, 66 procent för kväveoxider och 17 procent för ammoniak.⁶⁸

Utsläppen av svavel från sjöfarten i Östersjön har legat stabilt på 10 000 ton per år, sedan kravet på högst 0,1 procent svavel i fartygsbränslet trädde i kraft 2015 inom svavelkontrollområdet (SECA). Svenska regeringen införde under 2020 miljöskattavgifter för fartyg som använder bränsle med en svavelhalt som överstiger 0,5 viktprocent. Detta kan ha en positiv påverkan på nedfallet av svavel i Blekinge som är ett kustlän.⁶⁹

Utsläppen av kväveoxider från den internationella sjöfarten i Östersjön har ökat med tio procent sedan 2015. Under 2016 beslutade den internationella sjöfartsorganisationen IMO att utse Östersjön, Nordsjön och Engelska kanalen till kontrollområden för kväveoxider (NECA). Beslutet som träder i kraft 1 januari 2021 ställer skarpa krav på utökad rening av kväveoxider, men gäller endast för nya fartyg. I april 2018 antog IMO en resolution med målet är att halvera sjöfartssektorns absoluta utsläpp av växthusgaser till 2050 i förhållande till 2008 års utsläppsnivåer.⁷⁰

Försurningspåverkan från skogsbruket har ökat, då efterfrågan på förnybar energi ökat frekvensen av helträdsuttag, det vill säga uttag av grenar och toppar (GROT) utöver stamuttaget.⁷¹ Skogsbrukets påverkan är idag lika stor som bidraget från försurande nedfall. Under 2019 uppdaterade Skogsstyrelsen rekommendationerna och kunskapsunderlaget för grotuttag och askåterföring i Sverige.⁷² Enligt de nya rekommendationerna bör askåterföring alltid göras i södra Sverige, även vid mindre uttag av grot. Man menar även att aska inte bör spridas närmare än 15 meter från vattendrag eller sjöar. Detta kan ha en negativ försurningspåverkan.

För att nå miljö kvalitetsmålet krävs internationella insatser där Sverige aktivt verkar för att minska utsläppen av försurande ämnen. För att klara utsläppsminskningarna av kväveoxider kommer det att krävas åtgärder såväl inom inrikes transporter som industrin samt inom el- och

⁶⁸ Bara naturlig försurning – fördjupad utvärdering av miljömålen 2019, Naturvårdsverket [rapport 6860](#).

⁶⁹ Miljömålen – Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2021, Naturvårdsverket [rapport 6968](#).

⁷⁰ Bara naturlig försurning – fördjupad utvärdering av miljömålen 2019, Naturvårdsverket [rapport 6860](#).

⁷¹ Indikatorn [Försurning från skogsbruk](#), sverigesmiljomal.se

⁷² Regler och rekommendationer för skogsbränsleuttag och kompensationsåtgärder. Skogsstyrelsen [rapport 2019/14](#).

fjärrvärmesektorn. På nationell nivå måste även skogsbrukets försurande påverkan minska.⁷³

6. Giftfri miljö Blekinge

6.1 Sammanfattning för Giftfri miljö Blekinge

Viktiga insatser har genomförts för att på sikt uppnå giftfri miljö. Lagstiftningen blir mer tillämpbar, kunskapen om kemikaliers påverkan på hälsa och miljö allt bättre och åtgärderna för att minska riskerna med läckage av olika ämnen till luft och vatten mer effektiva. Men detta ska ställas i relation till den enorma föroreningsskuld som vi skapat. Ämnen med farliga egenskaper släpps fortfarande ut i miljön. Vi skrapar bara på ytan av det som behöver göras för att uppnå verkligt giftfri miljö.

6.2 Utveckling i miljön och målbedömning för Giftfri miljö Blekinge

- Trenden för utvecklingen i miljön är OKLAR
- Nås miljö kvalitetsmålet till 2030? NEJ

6.3 Åtgärdsarbete för Giftfri miljö Blekinge

6.3.1 Åtgärder på regional nivå myndigheter

- Länsstyrelsen Blekinge genomför miljöövervakning i samtliga länets större, och även flera mindre, vattendrag. Metaller, olika typer av industrikemikalier och bekämpningsmedel ingår i programmet. Fokus ligger i hög utsträckning på att få en bättre bild av hur PFAS sprids. PFAS har framför allt använts i brandskum.
- Länsstyrelsen Blekinge har deltagit i en nordisk screening av kemikalier som finns i bildäck. Dessa ämnen har visat sig giftiga för framför allt laxfisk. I Sverige genomfördes provtagning i Karlshamn och Mörrum i dagvatten som släpptes ut i vattendrag.
- Länsstyrelsen Blekinge har genomfört analyser av kemiska ämnen i musslor i Pukaviksbukten. Efter oljeutsläppet från Marco Polo i oktober 2023 fanns farhågor att ämnen från oljan skulle

⁷³ Bara naturlig försurning – fördjupad utvärdering av miljömålen 2019, Naturvårdsverket rapport 6860.

förgifta marina organismer. Vid analys påvisades höga halter av giftiga PAH (polyaromatiska kolväten) i blåmusslor.⁷⁴

- Länsstyrelsen Blekinge arbetar kontinuerligt med utredningar och saneringar vid förorenade områden enligt den prioriteringslista som tagits fram. Samverkan sker med kommunerna för att öka antalet saneringar som genomförs vid förorenade områden i länet.
- Länsstyrelsen Blekinge har erhållit statligt bidrag för att under 2024 genomföra verifierande provtagningar av PFAS. Syftet med provtagningarna är att se om det förekommer PFAS inom potentiellt PFAS-förorenade områden och om det finns ett fortsatt undersökningsbehov. Arbetet görs inom regeringsuppdraget RUPFO.
- Länsstyrelsen Blekinge har varit huvudman för två MIFO fas 2 undersökningar, vid Konsults sågverk respektive Mariefors bruk. Nämnade objekt har riskklass 2, vilket innebär hög risk för människors hälsa och miljön. Undersökningarna syftade till att få en första bild av föroreningssituationen inom objekten och se om det finns fortsatt behov av undersökning.
- Länsstyrelsen Blekinge har erhållit statligt bidrag för att under 2024 genomföra verifierande provtagning i områden med förorenade sediment. Syftet med provtagningarna är att få en bättre kunskap om föroreningssituationen och kunna bedöma risker kopplat till föroreningarna. Arbetet görs inom regeringsuppdraget SESAM.
- Länsstyrelsen Blekinge har under året förmedlat bidrag till SGU som ska genomföra åtgärdsförberedelser vid Backaryd sågverk. Objektet har riskklass 1 och ligger inom vattenskyddsområde. Det finns en betydande risk för spridning av framför allt dioxiner.

6.3.2 Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- Karlshamns kommun genomför under året en kompletterande huvudstudie vid Asarumsterminalen, Viking Timber. Objektet har riskklass 1 och är högt prioriterat i länet, då det ligger inom

⁷⁴ [Miljöundersökning efter oljespill från Marco Polo | Länsstyrelsen Blekinge \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se/miljoundersokning-efter-oljespill-fran-marco-polo)

vattenskyddsområde och det finns en betydande risk för spridning av dioxiner.

- Sölvesborgs kommun har genomfört omfattande sanering av olja efter att Marco Polo gick på grund i oktober 2023.

6.4 Tillstånd och målbedömning för Giftfri miljö Blekinge

I takt med att kunskapen om kemikalier i miljön har blivit bättre har också riskerna med vår kemikalieanvändning blivit tydligare. Inom EU har Sverige tagit viktiga initiativ för att förbättra lagstiftningen och för att underlätta arbetet med att fasa ut och förbjuda särskilt farliga ämnen. Det finns idag väl fungerande verktyg och stöd gentemot verksamheter för att underlätta utfasning av farliga ämnen och hjälpa dem följa lagstiftningen. Miljöövervakningen har under de senaste åren visat ett förbättrat miljötillstånd för vissa ämnesgrupper, medan halterna av till exempel bekämpningsmedel inte förändrats nämnvärt. När det gäller vår nuvarande kemikalieanvändning finns det därför positiva signaler, även om vi inte kommer att vara nära att nå målet till 2030. För att inte ytterligare försena en giftfri miljö är det också avgörande att nya kemikalier, oavsett användningsområde, utreds på ett bättre sätt än vad som skett tidigare.

När det gäller förorenade områden, som deponier, industrimark, hamnsediment eller alla de ämnen som finns inbyggda i infrastruktur, byggnader, jordbruksmark med mera är prognosen desto sämre.

Kunskapen om var ämnena finns är relativt god, men förmågan och viljan att sanera är liten. Idag är flera grundvattenförekomster i Blekinge förorenade men åtgärder för att minska påverkan på dessa är så gott som obefintliga. Det finns också risk att förorenade massor inte hanteras på korrekt sätt och att miljögifter därför sprids till miljön ännu en gång.

6.4.1 Den sammanlagda exponeringen för kemiska ämnen

Vissa exponeringsvägar, till exempel via mat och olika varor, är relativt enkla att påverka genom den lagstiftning och det kontrollsystem vi har inom EU och i Sverige. Andra vägar är betydligt svårare att förutse och åtgärda. Det visar inte minst upptäckten av PFAS i grundvattnet i Kallinge 2013 och alla de människor som druckit förorenat vatten i många år. Konsekvenserna av detta är fortfarande inte utredda.

6.4.2 Användningen av särskilt farliga ämnen och oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper

Förbättrad kunskap om kemiska ämnens egenskaper, i kombination med en tillämpad försiktighetsprincip och en effektiv lagstiftning, innebär att preciseringarna om användning av särskilt farliga ämnen och oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper är möjliga att uppnå i Blekinge, dock ej till 2030.

6.4.3 Förorenade områden

Det krävs en enorm ökning av saneringar om preciseringen om förorenade områden ska uppnås i Blekinge inom överskådlig framtid. Trots det gedigna kunskapsunderlag vi har idag läcker förorenade områden farliga ämnen till miljön utan att de åtgärdas.

6.4.4 Kunskap om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper

Att nå preciseringen kunskap om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper är en förutsättning för att övriga preciseringar ska kunna nås. Den är fundamentet som allt övrigt utgår ifrån. Det krävs ökad satsning på miljöövervakning och forskning om ämnens fysikaliska och kemiska egenskaper för att nå preciseringen.

7. Skyddande ozonskikt Blekinge

7.1 Sammanfattning för Skyddande ozonskikt Blekinge

Nationellt bedöms målet kunna nås till 2030, men det går inte att se någon tydlig riktning för utvecklingen i miljön. På regional nivå sker ingen bedömning. Osäkerheterna i bedömningen av målet är stora, främst på grund av ozonskiktets naturliga variationer och påverkan från klimatförändringarna. I Blekinge fokuseras arbetet på att minska utsläpp av lustgas och kväve, förbättra hanteringen av isoleringsmaterial som innehåller ozonnedbrytande ämnen och att fortsätta samla in uttjänta kylmöbler.

7.2 Utveckling i miljön och målbedömning för Skyddande ozonskikt Blekinge

- Målbedömning för Skyddande ozonskikt görs endast på nationell nivå.

7.3 Åtgärdsarbete för Skyddande ozonskikt Blekinge

7.3.1 Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Inom projektet Greppa näringen har Länsstyrelsen Blekinge upphandlat tjänster för enskild rådgivning och kompetensutveckling som riktar sig till jordbruksföretag. Genom ökad kompetens kan lantbrukare och företag som är verksamma på landsbygden effektivare minska sina utsläpp av kväveföreningar till atmosfären. För 2024 har 103 rådgivningar upphandlats inom 35 områden (moduler).⁷⁵
- Länsstyrelsen i Skåne arbetar med gränsöverskridande avfallstransporter även i Blekinge. De följer en handlingsplan från Naturvårdsverket.⁷⁶ Målet med handlingsplanen är att det inte ska förekomma några illegala transporter av avfall till och från Sverige. En del av avfallet kan bestå av gamla kylmöbler eller liknande och riskerar därmed att innehålla köldmedier med skadligt innehåll. Länsstyrelsen Skåne har gjort tillsyn i Blekingehamnarna Karlskrona och Karlshamn vid nio tillfällen mellan januari och september 2024. Utöver detta utförs även administrativ tillsyn med hjälp av information från samverkande myndigheter (Tullverket, Polisen och Kustbevakningen). Inom denna tillsyn har 16 illegala avfallstransporter som skulle köras ut ur Sverige från Blekinges hamnar stoppats under januari till september 2024.⁷⁷

⁷⁵ Muntlig och skriftlig information från handläggare inom Greppa Neringen, Länsstyrelsen Blekinge.

⁷⁶ Gränsöverskridande transporter av avfall – roller och ansvar, [Reviderad vägledning 2020-11-16](#)

⁷⁷ Skriftlig information från handläggare för gränsöverskridande transporter, Länsstyrelsen Skåne.

7.3.2 Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- En av de största satsningarna som gjorts för att minska utsläpp av lustgas i Blekinge de senaste åren är Region Blekinges installation av lustgasdestruktionsanläggningar på båda Blekinges två sjukhus, samt vid specialisttandvården i Karlskrona. Projekten genomfördes med stöd från Klimatklivet. Utsläppen av lustgas beräknas kunna minska med upp till 90 procent från respektive anläggning. Inom tandvården i länet används mobila anläggningar för lustgasdestruktion.⁷⁸

7.3.3 Åtgärder inom näringslivet

- Sex biogasanläggningar har färdigställts på lantbruk i Blekinge under 2024. Projekten genomförs med stöd från Klimatklivet.⁷⁹ Förutom klimatnyttan från energiproduktion bidrar biogasanläggningarna även till en förbättrad gödselhantering med minskade utsläpp av kväveföreningar.
- Jordbruksverket och Länsstyrelsen Blekinge distribuerar genom Den strategiska planen och Landsbygdsprogrammet stöd till lantbrukare för att utveckla jordbruket på ett hållbart sätt. Lantbrukare kan bland annat söka stöd för att hantera stall- och biogödsel på ett sätt som minskar utsläpp av bland annat ammoniak och lustgas.⁸⁰

7.4 Tillstånd och målbedömning för Skyddande ozonskikt Blekinge

På grund av ozonskiktets naturliga variationer och klimatförändringarnas påverkan är osäkerheterna i bedömningen av miljökvalitetsmålet stora. Nationellt bedöms målet kunna nås till 2030, på regional nivå sker ingen bedömning.

7.4.1 Väändpunkt och återväxt

Enligt observationer och modelldata upphörde nedbrytningen av ozonskiktet på global nivå omkring år 2000. Ozonskiktet är två procent

⁷⁸ Muntlig information från Region Blekinge.

⁷⁹ Information från Enheten för miljöstrategi, Länsstyrelsen Blekinge.

⁸⁰ Muntlig information från handläggare Landsbygdsprogrammet och Den strategiska planen, Länsstyrelsen Blekinge.

tunnare jämfört med medelvärdet för referensperioden 1964–1980 då ozonskiktet fortfarande till stor del ansågs vara opåverkat av mänskliga utsläpp. Observationer från marken, satellitmätningar och datamodelleringar visar att den globala återväxten av ozonskiktet har påbörjats. Bilden är dock komplex och återväxten av ozonskiktet skiljer sig åt för olika delar av stratosfären. Ozonskiktets tjocklek varierar också mycket geografiskt från år till år.⁸¹

Även om både utsläpp och halter av reglerade ozonnedbrytande ämnen generellt fortsätter att minska kan de fortsatta utsläppen av såväl reglerade som icke reglerade ämnen bidra till en betydande försening av ozonskiktets återväxt. Det finns flera faktorer som motverkar återhämtning av ozonskiktet. Några av dessa är fortsatt användning av reglerade ozonnedbrytande ämnen, utsläpp från uttjänta produkter som innehåller ozonnedbrytande ämnen, kortlivade ämnen som kan nå upp till stratosfären samt utsläpp av lustgas.⁸²

7.4.2 Ofarliga halter ozonnedbrytande ämnen

När utsläppen från reglerade ozonnedbrytande ämnen minskar ökar betydelsen av de utsläpp som inte regleras av Montrealprotokollet. Lustgas är ett ämne som har en livslängd i atmosfären på cirka 120 år. Utsläpp av lustgas kommer främst från jordbrukssektorn och annan markanvändning som ger förändringar i markens kolförråd, men även från energisektorn, industriprocesser, produktanvändning samt hantering av avloppsvatten.⁸³ Flera kväveföreningar kan under vissa omständigheter omvandlas till lustgas. Minskade utsläpp av kväveföreningar är därför också viktigt.

Sedan förbudet mot klorfluorkarboner (CFC) och förbudet mot klorfluorväten i större anläggningar trädde i kraft har andelen ozonnedbrytande ämnen i kyl-, klimat- och värmepumpsanläggningar minskat kraftigt. Få anläggningar innehåller idag klorfluorkolväten (HCFC) och hantering av produkterna sker reglerat. Men även om halterna minskar kommer det fortfarande att finnas kvar CFC i bland annat byggisolering år 2030.

Isoleringsmaterial som innehåller CFC är svårare att identifiera än uttjänta kylmöbler och därför fungerar inte utsorteringen lika bra. En rapport visar att 90 procent av CFC i isoleringsmaterial i Sverige inte tas

⁸¹ [Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2024](#), Naturvårdsverket, skrivelse.

⁸² [Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2024](#), Naturvårdsverket, skrivelse.

⁸³ [Lustgasutsläpp – Sveriges miljömål \(sverigesmiljomal.se\)](#) (hämtad 2024-09-30)

om hand vid rivning och ombyggnation. Den främsta orsaken är helt enkelt bristande kunskap.^{84 85}

Läckagen av köldmedier kan minskas genom tillsyn och information om hur olika verksamheter kan förbättra sitt sätt att ta hand om köldmedier. Tillsynsansvaret innebär bland annat att köldmedierapporter löpande kontrolleras av länets kommuner och Länsstyrelsen Blekinge. Om något verkar fel görs uppföljning. Om kontrollen hos företagen inte sköts som avsett får aktuellt företag betala en miljö sanktionsavgift.

7.4.3 Fortsatt arbete behövs

Inom ramen för Montrealprotokollet och EU kan Sverige bidra till att minska utsläppen internationellt. Möjligheterna att få gehör i internationella sammanhang ökar genom att kunna påvisa effektivt nationellt åtgärdsarbete, relevant forskning och övervakning samt genom att bidra med ekonomiskt stöd.⁸⁶

Utsläpp av ozonnedbrytande ämnen sker fortfarande i Sverige. Tillsyn av farligt avfall behöver utökas både nationellt och gränsöverskridande.⁸⁷ Naturvårdsverket har tagit fram vägledningar för hantering av isolering som innehåller freoner.⁸⁸ Det behövs dock ökad tillsyn, bättre spårbarhet och ekonomiska motiv för att förbättra insamlingen och hanteringen. Information om omhändertagande av CFC-haltigt isolermaterial bör spridas ytterligare och till alla målgrupper som har del i hanteringen av aktuella material. Arbetet inom ramen för Montrealprotokollet behöver fortsätta samtidigt som Sverige behöver fortsätta agera internationellt för att minska de globala utsläppen av klorerade ämnen, lustgas och kväveföreningar.⁸⁹

Regionalt är utsläpp från uttjänta produkter och jordbrukets utsläpp av lustgas viktiga frågor och antalet konkreta åtgärder har ökat. Det finns dock fortfarande behov av mer kunskap och spridning av information. Det gäller främst de aktörer som i olika steg är inblandade i hanteringen av klorfluorkarboner (CFC) i rivningsavfall samt förbättrad hantering av gödsel inom jordbruket.

⁸⁴ Skyddande ozonskikt, Naturvårdsverket, rapport 7070

⁸⁵ Rapport Avancerad (Analys och Strategi) (naturvardsverket.se)

⁸⁶ Skyddande ozonskikt, Naturvårdsverket, rapport 7070

⁸⁷ Skyddande ozonskikt, Naturvårdsverket, rapport 7070

⁸⁸ Vägledning om CFC-haltigt byggisolermaterial (naturvardsverket.se)

⁸⁹ Skyddande ozonskikt, Naturvårdsverket, rapport 7070

8. Säker strålmiljö Blekinge

8.1 Sammanfattning för Säker strålmiljö Blekinge

Hudcancer är den cancerform som ökar snabbast i Sverige. I Blekinge är trenden ökande även om antalet nya hudcancerfall varierar mellan åren. De senaste åren har antalet fall av malignt melanom, som är den allvarligaste formen av hudcancer, varit högre i Blekinge än riksgenomsnittet. Minskad exponering av solens UV-strålning, för både barn och vuxna, är av central betydelse för att kunna vända trenden.⁹⁰

8.2 Utveckling i miljön och målbedömning för Säker strålmiljö Blekinge

- Målbedömning för Säker strålmiljö görs endast på nationell nivå.

8.3 Åtgärdsarbete för Säker strålmiljö Blekinge

8.3.1 Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Runt de svenska kärnkraftverken, kärnbränslefabriken i Västerås och det centrala mellanlagret för använt kärnbränsle (Clab) i Oskarshamn finns så kallade beredskaps- och planeringszoner. Blekinge ligger utanför planeringszonen. Detta förtar dock inte Länsstyrelsen Blekinges ansvar för räddningstjänst i samband med en kärnteknisk olycka enligt lagen om skydd mot olyckor. Från och med den 1 juli 2022 implementerades nya beredskaps- och planeringszoner. Runt de svenska kärnkraftverken innebär det en inre och en yttre beredskapszon samt en planeringszon med en ungefärlig utsträckning om 5, 25 respektive 100 kilometer. Förändringen är viktig för att förbättra möjligheterna att genomföra effektiva skyddsåtgärder i samband med en kärnkraftsolycka.
- Länsstyrelsen Blekinge håller på att uppdatera sin plan för räddningstjänst och sanering vid kärnteknisk olycka.

⁹⁰ [Blekinge län – Sveriges miljömål](#)

- Länsstyrelsen Blekinge belyser i samband med planeringsstadiet för översikts- och detaljplaner vikten av tillgång till skuggiga platser i offentliga utemiljöer, såsom skolgårdar och förskolor. Syftet är att begränsa konsekvenserna av UV-strålning.
- Länsstyrelsen Blekinge uppmärksammar inom samhällsplaneringen att försiktighet bör vidtas vad gäller bebyggelse i starkare elektromagnetiska fält. Magnetfält är som starkast närmast källan, till exempel kraftledningen, men styrkan avtar snabbt med avståndet.

8.3.2 Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- Mätning av bakgrundsstrålning görs regelbundet. Mätningar genomförs av Räddningstjänsten Östra Blekinge, Ronneby kommun och Miljöförbundet Blekinge Väst. Länsstyrelsen Blekinge lägger in uppgifter om bakgrundstrålning i Strålsäkerhetsmyndighetens databas RadGIS.

8.4 Tillstånd och målbedömning för Säker strålmiljö Blekinge

8.4.1 Strålskyddsprinciper

Den som bedriver sjukvård och tandvård har ansvar för att verksamheten är säker för patienter och att personalen och allmänheten skyddas mot strålning. Strålsäkerhetsmyndigheten är tillsynsmyndighet.⁹¹

Den som driver en kärnteknisk anläggning ansvarar för att den drivs på ett strålsäkert sätt och arbetar för att förebygga radiologiska olyckor. Strålsäkerhetsmyndigheten ansvarar för tillsyn över att kraven för strålsäkerhet följs.⁹²

⁹¹ [Myndighetens uppdrag inom vård - Strålsäkerhetsmyndigheten \(stralsakerhetsmyndigheten.se\)](https://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/om-oss/uppdrag-och-uppgifter/uppdrag-inom-vard)

⁹² [Det här inspekterar och granskar vi - Strålsäkerhetsmyndigheten \(stralsakerhetsmyndigheten.se\)](https://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/om-oss/inspektioner-och-granskningar/granskningar)

8.4.2 Radioaktiva ämnen

Strålsäkerhetsmyndigheten ställer krav på hur höga utsläppen från landets kärntekniska anläggningar får vara. Målet är att skydda människor och miljö från skadlig verkan av strålning.⁹³

Inandning av den radioaktiva gasen radon utgör en hälsorisk och exponering för radon ökar framför allt risken för lungcancer. Strålsäkerhetsmyndigheten bedömer att cirka 500 fall av lungcancer årligen kan härledas till exponering av radon, vilket utgör en åttondel av alla lungcancerfall i Sverige. Det är önskvärt att öka antalet radonmätningar som underlag för att kunna sätta in åtgärder för att minska radonhalter där referensnivån överskrids.⁹⁴

8.4.3 Ultraviolet strålning

Hudcancer är den cancerform som ökar snabbast i Sverige och den långsiktiga trenden med ett ökat antal årliga fall av hudcancer bedöms fortsätta. Antalet fall av malignt melanom har ökat med nästan 40 % under de senaste 10 åren och övrig hudcancer med nästan 60 % i genomsnitt. Överexponering för ultraviolet (UV) strålning är den främsta riskfaktorn för alla vanliga hudcancerformer, näst kommer individuell känslighet som omfattar hur mycket pigment som huden har. Personer med mindre pigment och ljusare hud är mer känsliga.⁹⁵

I Blekinge var under 2022 antalet nya fall av malignt melanom 55 för kvinnor och 66 för män (ålderskorrigerad till befolkningen år 2000). Trenden är ökande även om antalet nya fall varierar mellan åren. Antalet nya fall i länet är betydligt högre än riksgenomsnittet för både kvinnor och män.⁹⁶

För skivepitelcancer var antalet nya fall i Blekinge 79 för kvinnor och 140 för män, vilket är högre än riksgenomsnittet. Trenden är ökande även om antalet nya fall varierar mellan åren. Skivepitelcancer är generellt sett vanligare hos män. Utomhusarbete medför ökad risk för skivepitelcancer och drabbar oftast de delar av huden som är mest utsatta för solen.

Enligt preciseringen om ultraviolet strålning för Säker strålmiljö ska antalet årliga fall av hudcancer orsakade av UV-strålning vara lägre än år 2000. Ökningen av hudcancerfall har varit markant sedan 1980-talet och om trenden håller i sig kommer målet inte att kunna uppnås.

⁹³ [Det här inspekterar och granskar vi - Strålsäkerhetsmyndigheten \(stralsakerhetsmyndigheten.se\)](https://www.stralsakerhetsmyndigheten.se)

⁹⁴ [Säker strålmiljö - Sveriges miljösmål \(sverigesmiljomal.se\)](https://www.sverigesmiljomal.se)

⁹⁵ [Hudcancerfall - Sveriges miljösmål \(sverigesmiljomal.se\)](https://www.sverigesmiljomal.se)

⁹⁶ [Blekinge län - Sveriges miljösmål \(sverigesmiljomal.se\)](https://www.sverigesmiljomal.se)

8.4.4 Elektromagnetiska fält

Starka elektromagnetiska fält är hälsoskadliga.

Strålsäkerhetsmyndigheten tar fram referensvärden, som anger den högsta strålningsnivån som allmänheten bör exponeras för.

Referensvärdena är baserade på riktlinjer från EU.⁹⁷

Strålsäkerhetsmyndigheten genomför årliga mätningar av radiofrekventa elektromagnetiska fält för att mäta den elektriska fältstyrkan för radiofrekventa elektromagnetiska fält (radiovågor) på allmänna platser. Som en konsekvens av coronapandemin, genomfördes inga mätningar av radiofrekventa elektromagnetiska fält under åren 2020–2021. Resultaten för år 2023 är lägre än för 2022, men båda årens värden låg på en nivå som med god marginal underskrider gällande referensvärden. Uppmätta medelnivåer för åren 2022 och 2023 uppgår till cirka en tusendel av gällande referensvärden som är satta för att med god marginal skydda mot säkerställda hälsorisker.⁹⁸

9. Ingen övergödning Blekinge

9.1 Sammanfattning för Ingen övergödning Blekinge

Det är inte möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2030 med idag beslutade eller planerade styrmedel, speciellt inte för kustvattnet. Det går inte att se någon tydlig riktning för utvecklingen i miljön. Under de senaste åren har viktiga insatser i samhället skett, men inte tillräckligt för att svara mot Sveriges åtagande i Baltic Sea Action Plan.⁹⁹ En stor del av påverkan från övergödning är starkt kopplad till jordbruks- och avloppsfrågor.

9.2 Utveckling i miljön och målbedömning för Ingen övergödning Blekinge

- Trenden för utvecklingen i miljön är NEUTRAL
- Nås miljökvalitetsmålet till 2030? NEJ

⁹⁷ Referensvärden - Strålsäkerhetsmyndigheten (stralsakerhetsmyndigheten.se)

⁹⁸ Radiovågor i allmän miljö - Sveriges miljömål (sverigesmiljomal.se)

⁹⁹ Aktionsplan för miljön i Östersjön - Konventioner - Planering, förvaltning och samverkan - Havs- och vattenmyndigheten (havochvatten.se)

9.3 Åtgärdsarbete för Ingen övergödning Blekinge

9.3.1 Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Länsstyrelsen Blekinge har inom Greppa Näringen upphandlat 103 enskilda rådgivningar som bidrar till att minska övergödningen i lantbruket under 2024. Greppa Näringen är ett samarbete mellan LRF, Jordbruksverket och länsstyrelserna som finansieras av landsbygdsprogrammet. Syftet med rådgivningarna är att lantbrukaren ska införa miljö- och klimatåtgärder i det dagliga brukandet.¹⁰⁰
- Skogsstyrelsen erbjuder naturvårdsavtal för återvätning av torvmark. Staten tecknar naturvårdsavtal på 50 år med markägaren. Återvätning, som innebär en höjning av grundvattnet, bidrar till minskat utsläpp av växthusgaser.¹⁰¹

9.3.2 Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- För att ta ett helhetsgrepp kring åtgärdsbehovet har hydromorfologiska åtgärdsplaner för flera av Blekinges vattendrag tagits fram på uppdrag av länsstyrelsen och kommuner. Åtgärdsplanerna visar var åtgärder ger störst miljönytta, vilket är ett viktigt underlag för att kommunen ska kunna jobba systematiskt med framtida vattenvårdsåtgärder. Syftet är att vattendragen ska uppnå god ekologisk status.

9.3.3 Åtgärder inom näringslivet

- Inom landsbygdsprogrammet finns investeringsstöd för ny-, om- och tillbyggnad av stall och gödselbrunnar för att följa lagkrav och utökning av dessa för att minska övergödningen.

¹⁰⁰ Greppa - Greppa

¹⁰¹ Återvätning av torvmark - Skogsstyrelsen

- Inom Den strategiska planen finns investeringsstöd för anläggning av kalkfilterdiken, tvåstegsdiken och våtmarker, även detta för att minska övergödningen.¹⁰²

9.4 Tillstånd och målbedömning för Ingen övergödning Blekinge

Det krävs fler och mer kraftfulla åtgärder och styrmedel, både på nationell och på internationell nivå för att uppnå målet till 2030. Det går inte att se någon tydlig riktning för utvecklingen i miljön. För att se resultat av insatta åtgärder behövs längre tid, snabbare resultat kan endast ses om ambitionsnivån och genomförandetakten ökar. Med nuvarande styrmedel kommer vi inte att nå miljömålet Ingen övergödning till 2030.¹⁰³

VA-planering i kommunerna är viktigt för att kunna arbeta långsiktigt med frågor som rör övergödning; att kontinuerligt förbättra reningen av avloppsvatten, förbättra dagvattenhanteringen, förbättra reningen i enskilda avlopp eller ansluta dem till det kommunala VA-nätet.¹⁰⁴

Inom Landsbygdsprogrammet finns viktiga stöd för att minska näringsförlusterna som att anlägga tvåstegsdiken, odla fånggrödor, skyddszoner, vallodling och skötselersättning för våtmarker och dammar.¹⁰⁵

Brist på kontinuitet för jordbrukarstöd, miljöinvesteringar och anslag från Naturvårdsverket minskar möjligheterna att nå miljökvalitetsmålet. Bristen på medel bidrar till att vissa projekt inte genomförs då budgeten för länen blir oklar och ojämn.

Genom att erbjuda kostnadsfri rådgivning inom Greppa Näringen för att minska övergödning och anpassa stallgödselspridning kan lantbrukaren få insikt och kunskap som bidrar till anpassad gödsling och bättre ekonomi för lantbruket över tid. Brist på medel inom Greppa Näringen innebär tidsluckor utan rådgivning. Det leder i sin tur till brist på utbildade rådgivare. Lantbrukarna finansierar själva sina åtgärder för att minska läckage, till exempel precisionsgödsel, växtnäringsbalanser och gödselplaner.¹⁰⁶

I Blekinge finns en stor andel mark där gräs växer bättre än spannmål. Detta återspeglas i en hög andel kött- och mjölkproduktion bland länets

¹⁰² Stöd för våtmarker, vattenvård, kalkfilterdiken och bevattningsdammar - Jordbruksverket.se

¹⁰³ Ingen övergödning (naturvardsverket.se)

¹⁰⁴ Ingen övergödning - saker kommuner kan göra - Sveriges miljömål (sverigesmiljomal.se)

¹⁰⁵ Åtgärder för minskade växtnäringsförluster från jordbruket, Skrift från Jordbruksverket

¹⁰⁶ Fakta om Greppa Näringen - Greppa

jordbruk. År 2022 utgjorde metanutsläpp från idisslare 45 procent av utsläppen från länets jordbrukssektor. Utsläppen har minskat med 20 procent sedan år 2000 som följd av bland annat effektivisering, åtgärder för minskat växtnäringsläckage och färre djur.¹⁰⁷

I skogen kan näringsläckaget minskas genom skogsbruksmetoder med större inslag av kontinuerligt växande träd, anpassning av dikesrensning och att arbeta med hyggesfria metoder.¹⁰⁸

9.4.1 Påverkan på havet

Direkta utsläpp av kväve och fosfor till vatten har minskat under ganska många år, men ännu syns inte åtgärdernas fulla effekt i havet. Det beror delvis på att både kväve och fosfor binds i mark och vatten för att senare frigöras, till exempel frisätts fosfor från syrefria havsbottnar. I Blekinge är påverkan störst i havet.¹⁰⁹

Nedfall av kväve via nederbörd minskade med 41 % under perioden 2001–2022 i Blekinge. Minskningen beror främst på skärpta avgaskkrav för personbilar och tunga fordon. Atmosfäriskt nedfall av oorganiskt kväve till barrskog i Blekinge län har för år 2020 – 2022 beräknats till 7,1 kg per hektar. Detta överskrider den kritiska belastningsgräns som används i Sverige, 5 kg kväve per hektar och år.¹¹⁰

9.4.2 Påverkan på landmiljön

Cirka 76 procent av länets kontrollerade sjöar och vattendrag når målet god status för näringsämnen. Listerlandet och sydöstra Blekinge är de områden som är hårdast belastade av näringsämnen, men där saknas ytvatten som bedöms och därför framgår inte denna belastning vid en totalbedömning av Blekinges inlandsvatten.

Även om det ser relativt bra ut för inlandsvattnet så är bilden den motsatta för kustvattnet, där allt kustvatten fortfarande bedöms ha måttlig (76 procent) eller otillfredsställande (24 procent) status för näringsämnen.¹¹¹

¹⁰⁷ Nationella emissionsdatabasen

¹⁰⁸ Kronnäs, V. m.fl. (2012) Kväveutlakning från skogsmark vid olika skogsbruksåtgärder – upp-skallning för avrinningsområden i södra Östersjöns, norra Östersjöns samt Västerhavets vatten-distrikt. IVL B2056 September

¹⁰⁹ Miljöstatus för övergödning enligt havsmiljöförordningen – Sveriges miljömål

¹¹⁰ Blekinge län – Sveriges miljömål

¹¹¹ Sök Områdesstatistik

9.4.3 Tillstånd i sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten

Transporterna av övergödande ämnen till Östersjön är fortsatt mycket höga vilket påverkar kustvattnets status. Införlivandet av vattendirektivet i svensk lag har stor betydelse för förbättring av status i våra vatten. De miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram som vattenmyndigheterna beslutat ger större möjlighet att nå god status med avseende på näringsämnen.

För att minska näringsläckaget till havet är det viktigt att problem och åtgärder hanteras med avrinningsperspektiv och inte styrs av länets administrativa gränser.¹¹² Även åtgärder i och omkring våra vattendrag för att uppnå gynnsam bevarandestatus enligt Art- och habitatdirektivet innebär möjlighet att nå god status med avseende på näringsämnen.¹¹³ Åtgärder som syftar till att återskapa mer naturlig hydrologi och bygga tillbaka strukturer och processer som försvunnit leder till en längre uppehållstid för vattnet i systemet. Det leder till ökad intern rening.¹¹⁴

För tillståndet i grundvatten hänvisas till miljökvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet.

9.4.4 Tillstånd i havet

Östersjön betraktas precis som Nordsjön och Bottenviken, som övergödd enligt den data som tagits fram inom Helcoms Holistic Assessment.¹¹⁵

10. Levande sjöar och vattendrag Blekinge

10.1 Sammanfattning för Levande sjöar och vattendrag Blekinge

Flertalet vattendrag i Blekinge når inte god ekologisk status och många skyddade arter och naturtyper uppnår inte gynnsamt bevarandetilstånd. Natur- och friluftslivsvärden liksom ekosystemtjänster i sjöar och vattendrag hotas. Åtgärder genomförs av flera aktörer och underlag för

¹¹² [Källor till övergödning | SMHI](#)

¹¹³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A31992L0043>

¹¹⁴ [Åtgärdsprogram för vatten 2022-2027 Södra Östersjöns vattendistrikt | Vattenmyndigheterna](#)

¹¹⁵ [State of the Baltic Sea 2023 – HELCOM](#)

nya åtgärder tas fram, bland annat inom ramen för den nationella omprövningen av vattenkraften. Fler styrmedel och mer resurser för tillsyn och skydd av sötvatten behövs och takten i åtgärdsarbetet behöver höjas.

10.2 Utveckling i miljön och målbedömning för Levande sjöar och vattendrag Blekinge

- Trenden för utvecklingen i miljön är NEUTRAL
- Nås miljökvalitetsmålet till 2030? NEJ

10.3 Åtgärdsarbete för Levande sjöar och vattendrag Blekinge

10.3.1 Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Arbetet med omprövning av vattenkraften enligt den nationella planen (NAP) fortskrider i fyra vattendrag – Mieån, Bräkneån, Hållarydsån och Skräbeån. För Mieåns prövningsgrupp som är först ut inleddes huvudförhandlingarna under vintern 2024–2025.
- Projektet GRIP on LIFE IP¹¹⁶ pågår 2018–2025 och berör ett flertal aktörer i Blekinge. Fokus ligger på kapacitetsbyggande, samverkan och information men även utvärdering av tidigare genomförda åtgärder.
- Inom GRIP on LIFE har långsiktiga åtgärdsplaner i samverkan arbetats fram för Mieån och Lyckebyån. Beslut är även taget om förvaltare av åtgärdsarbetet i respektive avrinningsområde – Karlshamns kommun och Lyckebyåns vattenförbund.
- En strömvattenbiotop har återställts och en våtmark återskapats i Mieåns avrinningsområde inom GRIP on LIFE IP.
- Utvärdering av genomförda och planerade åtgärder i Blekinge pågår inom GRIP on LIFE. Två fiskräknare är installerade i Bräkneån, övervakning genomförs inför åtgärder i Ire och Hultalycke naturreservat och genomförd våtmarksåtgärd vid Strågeryd har följts upp för tredje gången under 2024.

¹¹⁶ [GRIP on LIFE – Skogsstyrelsen](#)

- Inom GRIP on LIFE genomförs under 2024 en rad kommunikationsinsatser i Blekinge. Bland annat är tre filmer och en våtmarksutställning på Naturum Blekinge under produktion.
- Projektet Improve Aquatic LIFE¹¹⁷ inleddes under 2024 och pågår till 2031. I Blekinge fokuserar projektet på fyra vattendrag som helt eller delvis är Natura 2000-områden: Mörrumsån, Mieån, Bräkneån och Lyckebyån. Planerade åtgärder är bland annat att ta bort vandringshinder, återskapa våtmarker, genomföra biotopvård samt stödutsättning av flodpärlmussla och tjockskalig målarmussla.
- Gällande invasiva arter har det genomförts inventeringar i och utmed vattendrag, bekämpning av vattenpest, smal vattenpest, övervakning av sjögull och utvecklande av bekämpningsåtgärder i vatten. Gul skunkkalla har bekämpats i alla kända lokaler varav de flesta är nära vattendrag. Parkslide har bekämpats i Mörrumsån och i åns kantzoner på 7 platser. Länsstyrelsen Blekinge har även väglett kommuner och andra aktörer i länet. Åtgärderna har genomförts med medel från Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket.
- Länsstyrelsen Blekinge har haft remiss ute för Mulatorp och beslut planeras under 2024. Mulatorps omfattas av mindre vattendraget Grytån och Mulasjön som är ävjestrandsjö, samt Hejsjön. Remiss om nytt reservat i Ådalen är ute nu med planerat beslut under 2024. Ådalen omfattar det mindre vattendraget Åbyån.
- Länsstyrelsen Blekinge har återställt tre strömvattenbiotoper i Mieåns huvudfåra inom projektet Biologisk återställning i Mieåns övre del med anslag från Havs- och vattenmyndigheten.
- Länsstyrelsen Blekinge har återställt 300 meter flottledsrensad sträcka inom Hultalycke naturreservat, Bräkneån.
- Länsstyrelsen i Blekinge har detaljprojekterat en avsänkning av vandringshinder i Bräkneån inom projektet Konnektivitet i Bräkneån med anslag från Havs- och vattenmyndigheten.
- Länsstyrelsen i Blekinge har låtit utföra biotopkartering i, och framtagande av en hydromorfologisk åtgärdsplan för, Silletorpsåns avrinningsområde med anslag från Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden via Jordbruksverket.

¹¹⁷ [LIFE 3.0 - LIFE23-NAT-SE-Improve-Aquatic-LIFE/101148230 \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/life/101148230)

- Länsstyrelsen i Blekinge har utrett vandringshinder i Listerbyån inom projektet Konnektivitet i Listerbyån med anslag från Havs- och vattenmyndigheten.

10.3.2 Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- Lyckebyåns vattenvårdsförbund och vattenråd tillsammans med Emmaboda kommun har med LOVA-medel från Länsstyrelsen Blekinge och Länsstyrelsen Kalmar anställt en åtgärdssamordnare som arbetar med åtgärder för att minska övergödningen i Lyckebyåns avrinningsområde.
- Karlshamns kommun arbetar i samverkan med Tingsryds kommun med att ta fram en vattenbalansmodell och göra en klimatanalys för Mieåns avrinningsområde. Detta görs med LOVA-medel samt stöd från GRIP on LIFE.
- Olofströms kommun har detaljprojekterat utrivning av vandringshinder i Vilshultsån med anslag från Havs- och vattenmyndigheten.
- Karlskrona kommun har i samverkan med Lyckebyåns FVOF inlett projekt om restaureringsåtgärder i Lyckebyån.

10.3.3 Åtgärder inom näringslivet

- Mörrums Kronolaxfiske genomför en tillståndsprocess för omfattande restaureringsarbete i Mörrumsån inom projektet *Biologisk återställning i Mörrumsån* med anslag från Havs- och vattenmyndigheten.¹¹⁸
- Mörrums Kronolaxfiske har återställt 400 meter strömsträcka och åtgärdat 3 partiella vandringshinder i Mieåns största biflöde Påkamålabäcken inom projektet *Biologisk återställning i Påkamålabäcken* med anslag från Havs- och vattenmyndigheten.¹¹⁹
- Sportfiskarna i Blekinge genomför en tillståndsprocess för ett vandringshinder i Mieåns huvudfåra inom projektet *Konnektivitet i Mieån* med anslag från Havs- och vattenmyndigheten.¹²⁰

¹¹⁸ [Restaurering av sjöar och vattendrag | Länsstyrelsen Blekinge \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se/blekinge/restaurering-av-sjor-och-vattendrag)

¹¹⁹ [Restaurering av sjöar och vattendrag | Länsstyrelsen Blekinge \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se/blekinge/restaurering-av-sjor-och-vattendrag)

¹²⁰ [Restaurering av sjöar och vattendrag | Länsstyrelsen Blekinge \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se/blekinge/restaurering-av-sjor-och-vattendrag)

- Sportfiskarna i Blekinge har genom anslag från Havs- och vattenmyndigheten fortsatt projektet ”Mieån, populationsförstärkning av flodpärlmussla”.¹²¹
- Biosfärsområdet Blekinge Arkipelag har biotopkarterat, och tagit fram en hydromorfologisk åtgärdsplan för Gallåns avrinningsområde inom projektet *Biologisk återställning i Gallån* med medel från Havs- och vattenmyndigheten.

10.3.4 Övriga åtgärder

- Mieåns nedre FVOF har i samverkan med Biosfärområde Blekinge Arkipelag initierat restaureringsprojekt med medel från Havs- och vattenmyndigheten.
- Holjeåns FVOF har inlett restaureringsprojekt i Holjeån med medel från Havs- och vattenmyndigheten.

10.4 Tillstånd och målbedömning för Levande sjöar och vattendrag Blekinge

Miljökvalitetsmålet kommer inte att nås till 2030. Trots åtgärder skrapar vi enbart på ytan av problemet. Att förse vattenkraften med moderna miljövillkor är ett steg i rätt riktning, men då reglerna enbart omfattar en mindre del av Blekinges dammanläggningar (35 procent) och då omprövningarna i många fall är planerade till efter 2030, är åtgärden otillräcklig. Stor risk finns att till exempel flodpärlmussla hinner dö ut i vattendragen innan tillräckliga åtgärder genomförs.

10.4.1 God ekologisk och kemisk status

Restaurering och skydd av vatten samt tillsyn av dammar och vattenkraftverk utförs i alltför långsam takt. Enbart ett fåtal vattendrag i Blekinge når god ekologisk status, 85 procent av vattenförekomsterna riskerar att inte uppnå MKN.¹²² En viktig orsak är vandringshinder som hindrar vattnets naturliga processer och vattenlevande organismers rörlighet. Förändrade vattenflöden¹²³ och rensningar orsakar stora problem för livet i vattnet. När det gäller kemisk status finns problem med bland annat bekämpningsmedel och PFAS.^{124 125} Gällande Blekinges

¹²¹ Restaurering av sjöar och vattendrag | Länsstyrelsen Blekinge (lansstyrelsen.se)

¹²² MKN= Miljökvalitetsnorm. [Länk till information om MKN.](#)

¹²³ [Länk till Vattenwebb](#), SMHIs webbplats

¹²⁴ Se Blekinges bedömning av Giftfri miljö

¹²⁵ Se Blekinges bedömning av Bara naturlig försurning

sjöar riskerar 32 av 34 av vattenförekomster att inte nå MKN, främst på grund av förurning.

10.4.2 Ytvattentäckers kvalitet

Under de senaste decennierna har vattnet blivit mycket brunare av humusämnen och järnföreningar vilket försvårar reningen vid dricksvattenberedning.¹²⁶ Det finns ett behov av att inrätta fler vattenskyddsområden för att hindra föroreningar att nå vattentäckerna.

10.4.3 Strukturer och vattenflöden

För att nå miljökvalitetsmålet behöver arbetet med att åtgärda vandringshinder och återskapa naturlig hydrologi intensifieras. För detta behövs ökade resurser, framför allt för egeninitierad tillsyn av vattenverksamhet samt en långsiktig finansiering. Det behövs ökad information och rådgivning för att skapa förståelse för varför åtgärder behövs.

10.4.4 Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation

Flera naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till sjöar och vattendrag uppnår inte gynnsamt bevarandetillstånd. Tvärtom pågår en försämring för exempelvis flodpärlmussla trots att vissa åtgärder har genomförts. Vandringshinder, brister i vattenkvalitet och låga vattenflöden utgör hot mot arten.¹²⁷ Verktyg saknas för att inrätta tillräckliga skydds- och kantzoner längs vattendrag i skogs- och jordbrukslandskapet. Här utgör länets arbete med grön infrastruktur¹²⁸ och GRIP on LIFE IP två viktiga insatser. Trots att viktiga åtgärder för fria vandringsvägar genomförts sker arbetet i alltför långsam takt. Sanering av förorenade områden krävs för att säkra vattnens kemiska status.

10.4.5 Främmande arter och genotyper

Inventering av bland annat sjögull och vattenpest har genomförts i Blekinge. Ingen sjögull hittades i länet tack vare den bekämpning som sker i Kronobergs län i Mörrumsån. Cirka 22 kända lokaler med vattenpest finns i Blekinge, varav 13 är den EU-listade smal vattenpest. Signalkräfta och regnbåge orsakar problem i ekosystemet. Risk finns att svartmunnad smörbult och vandrarmussla tar sig upp i vattendrag och påverkar sötvattensmiljöer negativt.

¹²⁶ Se Blekinges bedömning av Grundvatten av god kvalitet

¹²⁷ [Länk till Restaurering av flodpärlmusselvatten](#), WWF 2009

¹²⁸ [Länk till information om Grön infrastruktur](#), Länsstyrelsen Blekinges webbplats

10.4.6 Bevarade natur- och kulturmiljövärden

Arbetet med skydd av sötvatten pågår och fler limniska områden än för landet i genomsnitt har skyddats.¹²⁹ Omgivningen som påverkar vattnet skyddas dock sällan och stora värdefulla områden i Blekinge saknar fortfarande långsiktigt, ändamålsenligt skydd.

Stora värdefulla vattenmiljöer i Blekinge saknar fortfarande långsiktigt, ändamålsenligt skydd. Länsstyrelsen får under 2024 och kommande år särskilda medel för skydd av bland annat limniska miljöer. Både nya reservatsbeslut och revidering av befintliga kommer att prioriteras för att stärka det limniska skyddet och möjliggöra restaurering och andra nödvändiga åtgärder.

Övergivna kulturlämningar från före 1850 är generellt skyddade som fornlämningar. Många yngre, men mer välbevarade kulturmiljöer står oftast utan skydd och hotas av uteblivet underhåll samt av åtgärder för att skapa fria vandringsvägar eller återställa biotoper.

Figur 5. Före och efter flottledsåterställning Hultalycke naturreservat, Bräkneån, 2024. Många av Blekinges vattendrag är påverkade av historiskt nyttjande. Långa sträckor är rensade från sten och block för att underlätta flottning av timmer. Det tjänade samhället väl då. Idag vinner vi däremot mycket på att återställa vattendragen. Naturligt strömmande vattendrag är mycket viktigt för den biologiska mångfalden, samtidigt som strömvattenmiljöerna renar vattnet och fungerar som översvåmnings- och torkskydd. Foto: Länsstyrelsen Blekinge.

¹²⁹ Skydd av limniska områden – Sveriges miljömål (sverigesmiljomal.se)

11. Grundvatten av god kvalitet Blekinge

11.1 Sammanfattning för Grundvatten av god kvalitet Blekinge

Blekinge är fattigt på grundvatten och klimatförändringarna väntas leda till längre perioder med låg grundvattentillgång. Kvalitetsproblem är vanligt i grundvattentäkter. Kunskapen om grundvatten och påverkansrisker behöver öka. Arbetet med ansvarsutredningar och undersökning av förorenade områden behöver förstärkas, liksom tillsynen av verksamheter som kan påverka vattentillgången eller vattenkvaliteten negativt. Arbetet med vattenskyddsområden och vattenförsörjningsplaner måste prioriteras.

11.2 Utveckling i miljön och målbedömning för Grundvatten av god kvalitet Blekinge

- Trenden för utvecklingen i miljön är NEUTRAL
- Nås miljökvalitetsmålet till 2030? NEJ

11.3 Åtgärdsarbete för Grundvatten av god kvalitet Blekinge

11.3.1 Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Länsstyrelsen Blekinge har satt ut åtta grundvattenrör med grundvattennivåloggrar i Ire naturreservat, vilket är finansierat genom Grip on Life IP.¹³⁰ Syftet är att följa upp en våtmarksåtgärd i Ire naturreservat för att se hur den lokala grundvattennivån påverkas av åtgärden.
- Länsstyrelsen Blekinge har under året deltagit i en nationell screening av råvatten vilket har finansierats av Vattenmyndigheterna. Syftet med screeningen är att bidra med mer information om kvaliteten i våra vattentäkter. En slutrapport

¹³⁰ [GRIP on LIFE - Skogsstyrelsen](#)

kommer att sammanställas av Vattenmyndigheterna senare under året.

- Länsstyrelsen Blekinge har fått statligt bidrag för att under 2024 genomföra verifierande provtagningar av PFAS. Syftet med provtagningarna är att se om det förekommer PFAS inom potentiellt PFAS-förorenade områden och om det finns ett fortsatt undersökningsbehov. Provtagning har gjorts bland annat inom vattenskyddsområdena Eringsboda och Mjällby. Länsstyrelsen Blekinge är huvudman för provtagningarna och resultatet kommer att sammanställas runt årsskiftet.
- Länsstyrelsen Blekinge har under året varit huvudman för en MIFO fas 2, som är en första inledande undersökning. Syftet med undersökningen var att framför allt undersöka föroreningsproblematiken vid Mariefors bruk, som ligger på grundvattenförekomsten Augerumsåsen-Biskopsberg¹³¹ samt inom vattenskyddsområdet Lyckebyån. Resultatet kommer att sammanställas innan årsskiftet och ge svar på om det finns fortsatt behov av utredningar och eventuella åtgärder. Statligt bidrag har beviljats för förstudien.

11.3.2 Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- Sölvesborgs kommun antog den 25 mars 2024 en vattentjänstplan för kommunen som innehåller kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses.
- Sölvesborgs kommun håller på att uppdatera kommunens vattenskyddsområden. Åtta ansökningar har skickats in till Länsstyrelsen Blekinge för handläggning och för fyra av dessa ansökningar pågår handläggning.
- Sölvesborgs Energi har anlagt en ny vattenledning från Bromölla för att förstärka vattenförsörjningen i Sölvesborg. I samband med detta har även det befintliga vatten- och avloppsnätet i Valje byggts ut.
- Ronneby kommun håller på att ta fram en vattentjänstplan som innehåller kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses.

¹³¹ [WA38611804 - Vattenförekomstsida - VISS 2.0](#)

- Ronneby Miljö & Teknik AB håller på med att ansluta 30 fastigheter till spillvattennätet i Kullåkra samt utbyggnad av VA-ledningsnät för anslutning av 35 fastigheter i Lilla Kulleryd.
- Karlskrona kommun håller på att ta fram en vattentjänstplan som innehåller kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses.
- Karlskrona kommun håller på att bygga ut en ny vattenledning från Lyckeby till Jämjö för att förstärka vattenförsörjningen i de östra kommundelarna. Arbetet beräknas vara klart under 2024.
- Karlskrona kommun håller på att ta fram ett nytt vattenskyddsområde för Saleboda samt ett uppdaterat vattenskyddsområdet för Lyckebyån.
- Karlskrona kommun har påbörjat en informationskampanj för att få privatpersoner att spara på vatten. Man har lagt till en QR-kod på vattenfakturan till privatpersoner vilket leder till en hemsida med information om hur man kan spara på vattnet.¹³²
- Olofströms kommun håller på att ta fram en vattentjänstplan som innehåller kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses.
- Karlshamn kommun håller på att ta fram en vattentjänstplan som innehåller kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses.
- Karlshamn Energi har startat ett omfattande utredningsarbete av spill- och dagvattenledningarna i Hällarydsområdet, syftet är att minska inkommande dagvatten till spillvattenledningarna. Arbetet kommer att kontrollera cirka 250 fastigheters anslutningar samt besiktiga det allmänna spill- och dagvattenledningar.
- Karlshamns kommun genomförde under året en huvudstudie vid tidigare Viking Timber, även kallad Asarumsterminalen. Objektet har riskklass 1 och bland annat dioxiner har mätts upp i höga halter i grundvatten. Utredning och senare åtgärd av objektet är högt prioriterat då den angränsar till vattenskyddsområdet Långasjön.

¹³² [Råd för vatten och avlopp - Karlskrona.se](https://www.karlskrona.se/om-kommunen/planering-och-utveckling/planering-och-utveckling-2024)

11.4 Tillstånd och målbedömning för Grundvatten av god kvalitet Blekinge

Målet bedöms inte vara möjligt att nå till år 2030 med i dag beslutade styrmedel. Utvecklingen i miljön är otydlig. Kunskapsnivån om grundvatten, miljökvalitetsnormer för grundvatten samt påverkansrisker är låg och förbättras inte tillräckligt fort. Klimatförändringar innebär stora utmaningar i arbetet med att trygga dricksvattenförsörjningen i Blekinge. Tillsynen av vattenuttag och andra verksamheter som kan påverka vattentillgången eller vattenkvaliteten behöver förstärkas. Arbetet med vattenförsörjningsplanering behöver fortsätta i länet och arbetet med vattenskyddsområden måste prioriteras.

11.4.1 Grundvattnets kvalitet

Utifrån tillgängliga data går det inte att se några generella förändringar av grundvattenkvaliteten. Grundvattenbildning är en långsam process och kvalitetsförändringar sker i regel långsamt.

Data från regional miljöövervakning visar att de vanligaste kvalitetsproblemen i Blekinges kommunala grundvattentäkter är förekomst av bekämpningsmedelsrester samt förhöjda klorid-, nitrat- och sulfathalter. I några täkter har utökad provtagning visat påverkan av andra miljögifter än bekämpningsmedel. Mest omfattande är förekomsten av PFAS i Bredåkradeltat i Kallinge, där vattentäkten inte längre kan användas.

Förebyggande åtgärder krävs för att hindra förorening av grundvatten. Bara ungefär hälften av länets kommunala grundvattentäkter har ett vattenskyddsområde.¹³³ Vattenskyddsområden inrättas för att skydda nuvarande och framtida vattentäkter mot verksamheter och åtgärder som kan medföra förorening eller minska tillgången på vatten. Blekinges kommuner arbetar löpande med att utarbeta och föreslå vattenskyddsområden för fastställande av länsstyrelsen. Det finns också möjlighet för kommunerna att själva fastställa vattenskyddsområden, vilket ibland kan vara ett bra alternativ. Endast omkring en fjärdedel av täkterna har ett vattenskyddsområde med föreskrifter enligt miljöbalken. Det innebär att många vattenskyddsområden behöver uppdateras för att kunna ge ett bra skydd. Arbetet med att bilda nya vattenskyddsområden och revidera äldre vattenskyddsföreskrifter går långsamt. För att fler av Blekinges vattentäkter ska få ett bra skydd måste arbetet med vattenskyddsområden prioriteras.

I Blekinge finns cirka 10 000 hushåll som tar vatten från egen brunn. Kunskapen om vattenkvaliteten i enskilda brunnar är mycket låg,

¹³³ [Blekinge län - Sveriges miljömål \(sverigesmiljomal.se\)](https://www.sverigesmiljomal.se)

samtidigt som kvalitetsproblem verkar vara vanligt.¹³⁴ Enskilda brunnägare behöver informeras om behovet av att, ur hälsosynpunkt, bedöma påverkansrisker och provta sitt vatten minst vart tredje år. Samtidigt bör de uppmuntras att godkänna överföring av analysresultaten till den nationella databasen som ligger till grund för analyser av kvalitetsproblem.

11.4.2 God kemisk grundvattenstatus

Enligt statusklassningen som gjordes 2021 är det sju av totalt 54 grundvattenförekomster i Blekinge som bedöms ha otillfredsställande kemisk status. Analysdata saknas dock för ungefär hälften av förekomsterna, vilket innebär att osäkerheten är stor.

11.4.3 Kvaliteten på utströmmande grundvatten

Undersökningar från bland annat Bredåkradeltat i Kallinge har visat att grundvatten med mycket höga PFAS-halter även rinner ut i angränsande vattendrag. Föroreningarna sprids därför snabbt och påverkar ytvattenmiljöer negativt.

11.4.4 God kvantitativ grundvattenstatus

Vid den senaste statusklassningen som gjordes 2021 har en grundvattenförekomst bedömts ha dålig kvantitativ status. Eftersom det inte finns någon övervakning av grundvattennivåer i grundvattenförekomsterna på nationell eller regional nivå i Blekinge finns det därför en stor osäkerhet i bedömningen av de grundvattenförekomster som anses ha god kvantitativ status.¹³⁵

11.4.5 Grundvattennivåer

I Blekinge finns varken nationell eller regional övervakning av grundvattennivåer i grundvattenförekomster. SGU arbetar med att inrätta flera övervakningsstationer för grundvattennivåer i Blekinge.

11.4.6 Bevarande av naturgrusavlagringar

Uttaget av naturgrus är mycket lågt i Blekinge och andelen naturgrus var bara två procent av den totala grusanvändningen 2022.¹³⁶ Blekinge ligger i ett område med relativt få sand- och grusavlagringar. Trots att uttaget av naturgrus är mycket lågt, bör behovet av att ta fram en regional

¹³⁴ [Länk till indikatorn Enskilda brunnars vattenkvalitet](#), sverigesmiljomal.se

¹³⁵ [Länk till indikatorn God status för vatten](#), sverigesmiljomal.se

¹³⁶ [Länk till indikatorn Naturgrusanvändning](#), sverigesmiljomal.se

materialförsörjningsplan¹³⁷ för att långsiktigt skydda värdefulla naturgrusavlagringar utredas.

12. Hav i balans samt Levande kust och skärgård Blekinge

12.1 Sammanfattning för Levande kust och skärgård Blekinge

Övergödning, miljögifter, fiske, klimatförändringar och exploatering påverkar det marina ekosystemet, ofta på ett storskaligt och gränsöverskridande sätt. Flera allvarliga störningar är svåra att koppla till någon speciell mänsklig påverkan. Sviktande reproduktion av gädda längs Blekingekusten innebär en varningssignal och ett allvarligt hot mot det kustnära ekosystemet. Oljeutsläppet i Pukaviksbukten den 22 oktober 2023 innebär en mycket stor påverkan på Blekinges strandmiljöer och sjöfåglar.

12.2 Utveckling i miljön och målbedömning för Levande kust och skärgård Blekinge

- Trenden för utvecklingen i miljön är NEGATIV
- Nås miljö kvalitetsmålet till 2030? NEJ

12.3 Åtgärdsarbete för Levande kust och skärgård Blekinge

12.3.1 Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Länsstyrelsen Blekinge har samordnat uppföljning och information efter oljeutsläppet orsakat av Marco Polos grundstötning.
- Länsstyrelsen Blekinge har arbetat med att skydda ekologiskt värdefull kustnära natur. Naturreseptatet Järnavik har reviderats

¹³⁷ [Länk till Metodbeskrivning för regional materialförsörjningsplanering](#), Sveriges Geologiska undersökning, rapport 2015:05

och är numera ett marint naturreservat. Både beslut och skötselplan har uppdaterats.

- Länsstyrelsen Blekinge har arbetat med att skydda ekologiskt värdefull kustnära natur. Naturreservatet Håstholmen-Ytterön har reviderats till ett marint reservat, med förslag till nytt beslut och ny skötselplan. Beslutet är på externremiss och planeras att beslutas innan årsskiftet.
- Länsstyrelsen Blekinge har arbetat med att skydda ekologiskt värdefull kustnära natur. Valje naturreservat har reviderats och utvidgats, med större havsarealer. Området har blivit ett marint naturreservat med ett nytt beslut och ny skötselplan.

12.3.2 Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- Sölvesborgs kommun har arbetat med sanering av olja efter Marco Polos grundstötning. Ungefär 260 ton oljeförorenat avfall har samlats in från stränderna i Pukaviksbukten, mest koncentrerat på sträckan från Norje gryt till Krokås. Uppskattningsvis 54 000 timmars arbete har lagts ner på arbetet som har kostat cirka 70 miljoner kronor.
- Sölvesborgs kommun har restaurerat Hanö hamn, vilket inkluderade en funktionsanpassning av offentliga toaletter och dusch. Effekten bör bli minskad risk att orenat toalettavfall hamnar i havet.
- Strandstädning har skett i samverkan mellan de fyra kustkommunerna med stöd av Naturvårdsverket. Blekinge Arkipelag har samordnat insatserna och kommunerna har gemensamt samlats kring frågorna om en ren och mer attraktiv skärgård. Strandstädningen hade som mål att samla ihop så mycket avfall som möjligt längs stränderna. Resultatet av 2024 års strandstädning blev totalt 1570 kg avfall. Följande områden har städats:
Karlskrona kommun: Sturkö, södra kusten, Svanhalla norrut till Konungshamn, Järkö, Ungskär, Inlängen, Ornö /Alnö, Långören, södra och östra delen, öarna Enhörningen, Kobebus, Västraskär, Bergaholmen, Kurrholmarna och kringliggande skär.
Ronneby kommun: Almöleden, Hajvar, Karön, Harön, St Ekön, Västra Göhalvöns stränder, Arpö, Slädö, Vagnö, Garnanäs och Frosteljskärv och Tvärgöl.

Karlshamns kommun: Elleholm, Kofsa, Sternö / Boön, Strandpromenaden, (Karlshamn – Vägga), Allböleleden/Kohageleden, Mieåns inlopp, Tärnö, Harö.
Sölvesborgs kommun: Tredenborg till Valje, Listershuvud (från Nogersund – Hörvik), Djupekås till Norje samt 2 km norrut (samt öarna vid Norjegryt), Hanö.

12.3.3 Övriga åtgärder

- Global Underwater Explorers (GUE-Sweden) har avslutat första fasen av sitt projekt "Operation spöknät". Första fasen har inneburit en kartläggning av förekomsten av förlorade fiskeredskap på framför allt skeppsvrak. Under 2024 har man gått in i andra fasen som innebär bärgning av identifierade förekomster. Målet är att fem skeppsvrak ska vara helt rensade från nät och andra förlorade fiskeredskap till hösten 2025. Projektet utförs med LOVA-bidrag administrerade av Länsstyrelsen Blekinge.
- Biosfärområde Blekinge Arkipelag undersöker miljöeffekterna av deras musselodlingar i Karlshamns och Ronnebys kommun. Inom samma projekt arbetar man med att ta fram hållbara affärsmodeller för skörd och vidare användning av musslorna. Möjliga användningsområden är fiskfoder och jordförbättringsmedel. Projektet utförs med LOVA-bidrag administrerade av Länsstyrelsen Blekinge.
- Biosfärområde Blekinge Arkipelag kommer inom projektet "Fågel, fisk och mittern" återskapa och nyskapa våtmarksmiljöer för att gynna gädda, utter och vadarfåglar längs den kuststräcka som blivit påverkad av oljeutsläppet från Marco Polo. Projektet ska se till att nya attraktiva livsmiljöer utan påverkan från oljan skapas för åsyftade arter. Projektet finansieras i huvudsak av LONA administrerade av Länsstyrelsen Blekinge.

12.4 Tillstånd och målbedömning för Levande kust och skärgård Blekinge

Miljökvalitetsmålet kommer troligen inte att nås till 2030. För de flesta preciseringar går det inte att se en tydlig trend i miljön. För att nå miljökvalitetsmålet krävs omfattande åtgärder i samverkan med andra länder runt Östersjön. Havsplanering och inrättande av skyddade områden kan i viss mån hindra en försämring, men innebär sällan att

havsmiljön blir bättre. Flera problem med stor betydelse för miljön i Blekinges kustvatten har inte ännu förklarats eller kopplats till någon specifik mänsklig påverkan. Till dessa problem hör rekryteringsstörningarna för abborre och gädda, effekter av miljögifter i fisk, fågeldöd och tiaminbrist. Mer forskning, understödd av data från miljöövervakningen, behövs för att kunna peka på orsaker och möjliga åtgärder.

Trenden för utvecklingen i havsmiljön bedöms vara negativ. Trots de storskaliga störningarna i Östersjön har större delen av Blekingekusten haft relativt väl fungerande kustnära ekosystem med frisk vegetation och mycket god rekrytering av fisk som gädda och abborre. Men efter flera års minskande eller utebliven rekrytering av gädda i många av de kustområden som övervakas bedömer länsstyrelsen att det pågår en tydlig försämring av situationen sedan några år tillbaka.

Skräp är ett växande problem i havsmiljön. Små plastpartiklar, så kallade mikroplaster, misstänks orsaka störningar i den marina näringskedjan. Filtrerande djur får i sig miljögifter bundna till partiklarna och för dem vidare i näringskedjan. Mikroplaster kommer från många källor, som till exempel bildäck, konstgräsplaner och syntetkläder.

Antalet arter som varje fiskare får fiska begränsas genom myndighetsbeslut. Ett lokalt kustfiske är beroende av att kunna växla mellan olika fisken allt efter tillgång och prisbild. När flexibiliteten i fisket försvinner så minskar också möjligheten att försörja sig med ett lokalt kustfiske.

Miljöproblemens storskaliga och gränsöverskridande karaktär gör att beslut krävs både i Sverige och internationellt inom en mängd olika samhällssektorer för att vända utvecklingen. Trots problemen finns många positiva trender. Toppredatorer som havsörn och säl ökar i antal och utbredning i Blekinge, främst beroende på minskad exponering för vissa miljögifter.

12.4.1 God miljöstatus

Länsstyrelsen Blekinge har inte gjort någon bedömning av miljöstatusen enligt havsmiljöförordningen. Den inledande bedömning som gjordes av Havs- och vattenmyndigheten 2012 visade att havets miljöstatus i de flesta avseenden inte var god. Den senaste bedömningen gjordes 2018¹³⁸ och de övergripande dragen i bedömningen från 2012 kvarstår.

¹³⁸ [Marin strategi för Nordsjön och Östersjön 2018-2023. Bedömning av miljötillstånd och socioekonomisk analys. Havs- och vattenmyndighetens rapport 2018:27](#)

12.4.2 God ekologisk och kemisk status

Till följd av övergödning har Blekinges kustvatten inte god ekologisk status. Ingen tydlig förändring har skett det senaste året. Trots vidtagna åtgärder är näringsbelastningen fortsatt hög. Mer information finns under Ingen övergödning. Blekinges kustvatten uppnår inte heller god kemisk status. Fisk och andra organismer påverkas av metaller (till exempel kvicksilver) och organiska miljögifter (till exempel bromerade flamskyddsmedel). Mer information finns under Giftfri miljö.

12.4.3 Ekosystemtjänster

Värden för Blekingekusten som till exempel turism, rekreation och fiske har skadats eller hindrats från att utvecklas av algblomningar och av att vissa fiskbestånd är svaga. Överfisket av torsk och sill riskerar att ge svåra långsiktiga konsekvenser både för de fiskade bestånden och för Östersjöns ekosystem. Eftersom säl och skarv har en betydande effekt på fiskbestånden och orsakar direkt skada på yrkesfisket finns en tydlig målkonflikt mellan bevarandet av stora bestånd av dessa arter och ett livskraftigt kustnära fiske.

12.4.4 Grunda kustnära miljöer

Längs Blekingekusten finns fortfarande grunda miljöer med ett rikt växt- och djurliv, men rekryteringsstörningarna för gädda har ökat under senare år. Dessa problem har funnits under flera år på ostkusten¹³⁹ och tycks nu spridas i snabb takt till andra delar av Blekingekusten. Det stora utsläpp av olja som skedde i Pukaviksbukten den 22 oktober innebär en mycket stor påverkan på strandmiljön och på sjöfåglarna.

12.4.5 Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation

Flera arter, bland andra ål, havsörn, kentsk tärna och skräntärna anses hotade i Blekinge. En positiv trend är att beståndet av häckande ejdrar på Utklippan ökar, och har mer än fyrdubblats sedan 80-talet. Populationerna av gråsäl och knubbsäl är stabila eller ökande. Däremot tycks tumlaren vara på gränsen till utrotning i Östersjön.^{140 141} Tumlaren hotas av bland annat bifångst i fiskenät och störning från undervattensbuller. Starka ljud från till exempel pålning i vattnet eller militära sprängningar kan skada tumlare på upp till flera kilometers avstånd. Militärens behov att bedriva sin verksamhet och den eventuella

¹³⁹ Rekryteringsproblem hos Östersjöns fiskbestånd, Fiskeriverket, Info Rapport 2005:5

¹⁴⁰ Skyddsvärda områden för tumlare i svenska vatten, AquaBiota rapport 2016:04

¹⁴¹ Information om tumlare, Naturhistoriska riksmuseet

utbyggnaden av storskalig vindkraft till havs innebär ett möjligt hot mot Östersjötummlaren. För att minska risken att populationen utrotas behövs tydliga riktlinjer om hur potentiellt störande verksamheter får bedrivas samt mer kunskap om tumlarnas utbredningsmönster och effekten av olika typer av störningar.

12.4.6 Främmade arter och genotyper

Den svartmunnade smörbulten fortsätter att sprida sig i Blekinge. Under senare år har man noterat massförekomst av den främmande arten vitfingrad brackvattenskrabba i vattnen runt Karlskrona. Arten är nu väl etablerad och kommer troligen att sprida sig längs hela Blekingekusten. Effekterna på ekosystemet är okända.

Figur 6. En omfattande sanering har utförts efter oljeutsläppet i Pukaviksbukten i oktober 2023. Foto Karlshamns kommun.

13. Myllrande våtmarker Blekinge

13.1 Sammanfattning för Myllrande våtmarker Blekinge

Blekinge har förlorat 60–70 procent av sina våtmarker genom utdikning och annan mänsklig påverkan. Igenväxning och torvnedbrytning är exempel på problem som leder till förlorade naturvärden.

Våtmarkssatsningen har väckt liv i åtgärdsarbetet under de senaste åren och har lett till flera nya våtmarksprojekt. Komplicerade tillståndprocesser, lagstiftning och stort samverkansbehov gör att våtmarksarbetet fortfarande går för långsamt trots tilldelade resurser. Målet kommer inte att nås i tid.

13.2 Utveckling i miljön och målbedömning för Myllrande våtmarker Blekinge

- Trenden för utvecklingen i miljön är NEUTRAL
- Nås miljö kvalitetsmålet till 2030? NEJ

13.3 Åtgärdsarbete för Myllrande våtmarker Blekinge

13.3.1 Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Länsstyrelsen Blekinge har med Naturvårdsverkets satsning på våtmarksåtgärder i skyddade områden och åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper¹⁴² restaurerat eller påbörjat restaurering av 5 hektar dikade torvmarker i Långasjönäs och Mulatorps naturreservat för att minska klimatavtryck och gynna bland annat skogsfågel.
- Med samma satsning utreder Länsstyrelsen Blekinge via konsult återvätning och våtmarksanläggning i tre naturreservat med syfte att binda kol och förbättra bevarandestatusen för naturtyper och arter

¹⁴² Våtmarksåtgärder i skyddade områden och åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper. Naturvårdsverket

- Länsstyrelsen Blekinge har genom att fylla igen utloppsdiket återställt hydrologin i Trollagyl, Hjärtsjömåla naturreservat för att dämpa flöden och gynna skogshöns och groddjur.
- Länsstyrelsen har upphandlat en entreprenör för restaurering av en strandängsvåtmark i Karlskrona kommun, för att förbättra förutsättningarna för en livskraftig strandpaddepopulation.
- Länsstyrelsen Blekinge har fortsatt sin satsning på att sprida information om våtmarkers nyttor och vilka möjligheter till bidrag för våtmarksåtgärder som finns. Informationsinsatser har gjorts på bland annat vattenråd och fiskeområdesföreningar.
- Samverkansprocessen inom projektet GRIP on LIFE IP¹⁴³ har skett under året. Ett av syftena är att anlägga eller restaurera våtmarker i anslutning till Lyckebyån och Mieån i Blekinge.
- Inom GRIP on LIFE IP har in broschyr tagits fram som beskriver Strågeryds våtmark specifikt och nyttorna som kommer med den mer generellt.
- Skogsstyrelsen tillsammans med Länsstyrelsen återväter en gammal mossodling på 6 hektar i Ire, Karlshamns kommun. Projektet finansieras genom GRIP on LIFE IP.

13.3.2 Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- I Karlskrona kommun pågår arbetet med att återskapa våtmarker inom kommunen – både på kommunens mark (återvätning av skogsmark, avtal med SKS) samt medfinansier i LONA-projekt.¹⁴⁴
- Sölvesborgs kommun har tagit fram en förstudie för en mindre våtmark med havsnära och centralt läge. Våtmarken finansieras med stöd från LONA.
- Ronneby kommun har startat naturvårdsprojekt i Bräkneån och Listerbyån, som syftar till att genomföra åtgärder som bidrar till att en god ekologisk status i vattendragen och en ökad vattenhushållande förmåga.

¹⁴³ GRIP on LIFE - Skogsstyrelsen

¹⁴⁴ LONA – Lokala naturvårdssatsningen

- Ronneby kommun har upphandlat projektering av tre våtmarksrestaureringar i kommunen. Dessa görs med stöd av LONA och LOVA.
- Åtgärdssamordnaren i Ronneby kommun fortsätter aktivt engagera markägare att skapa fler våtmarker, genom bland annat arrangera föredrag och fältekursioner.
- Åtgärdssamordnaren i Olofströms kommun fortsätter arbetet med att få fler markägare intresserade av att anlägga våtmarker, projektet ligger före sin planering.

13.3.3 Övriga åtgärder

- Föreningen Biosfärområde Blekinge Arkipelag fortsätter med sitt LONA-finansierade våtmarksprogram, som fokuserar på våtmarker som gynnar friskare ekosystem i Östersjön. Arbetet med oljesanering efter utsläppet i Pukaviksbukten i oktober 2023 har emellertid gjort att projektet tillfälligt tappat tempo.
- Föreningen Biosfärområde Blekinge Arkipelag har med LONA-stöd initierat projektet "Fågel, fisk och mittemellan", inom vilket man ska skapa nya livsmiljöer för gädda, utter och kustfågel i spåren av oljekatastrofen Marco Polo.
- Lyckebyåns vattenråd och vattenvårdsförbund tillsammans med Emmaboda kommun har med LOVA-stöd anställt en Åtgärdssamordnare som kommer arbeta lika delar i Kalmar och Blekinge län. Åtgärdssamordnaren kommer att arbeta med markägare och andra aktörer för att fler våtmarker ska anläggas i avrinningsområdet.

13.4 Tillstånd och målbedömning för Myllrande våtmarker Blekinge

Miljökvalitetsmålet kommer inte att nås till år 2030 med i dag beslutade styrmedel. Utvecklingen i miljön är neutral. Det finns svårigheter med att följa upp våtmarkernas bevarandestatus samt i vilken utsträckning de exploateras. Arbetet med skydd av våtmarker fortgår, men tar tid. Intresset från markägare och kommuner för skydd och nyanläggning av våtmarker är stort, men lagstiftning och tillståndprocesser gör ofta arbetet med att nå från idé till färdig våtmark långdraget. Tidigare har osäkerheten i långsiktig finansiering lett till att väldigt få storskaliga våtmarksprojekt utförs i Blekinge, men regeringens nya satsningar har

burit frukt genom att kommuner och större aktörer inom näringslivet börjat våga satsa på våtmarksprojekt. För att minska igenväxningen av våtmarker i odlingslandskapet behövs fler betesdjur, detta är idag en bristvara på en del ställen. Alternativa skötselmetoder som maskinslätter och betesputs bör övervägas i större utsträckning. Våtmarkernas utveckling är också starkt sammanlänkad med måluppfyllelsen inom en rad andra miljökvalitetsmål.

För att skala upp och effektivisera våtmarksarbetet krävs en väl fungerande samordning och kommunikation mellan myndigheter, kommuner och andra aktörer. Samordningen har under de senare åren förbättrats, främst tack vare satsningar på åtgärdssamordnare i flera kommuner och våtmarkssamordnare på Länsstyrelsen Blekinge. Samverkansprojektet GRIP on LIFE IP har också bidragit till att kontaktvägar mellan myndigheter, kommuner och den privata sektorn har stärkts.

Våtmarker är multifunktionella, det vill säga att en och samma våtmark kan fylla flera funktioner samtidigt. De kan bland annat skydda mot översvämningar, rena vatten samt ta upp näringsämnen och kol.

Våtmarker i anslutning till sjöar, vattendrag och hav kan fungera som barnkammare för fiskyngel och är därför av stor betydelse för fiskförekomsten. Våtmarker är artrika, totalt finns 250 rödlistade arter i länet som är mer eller mindre beroende av våtmarker, varav 107 är hotade.¹⁴⁵

Blekinge är ett av Sveriges våtmarksfattigaste län. Endast 5 procent av länets landyta upptas av våtmarker. De flesta våtmarkerna är små. Större orörda myrar saknas helt. Särskilt skyddsvärda våtmarkstyper är källmyrar, kustnära mossar, alsumpskogar och havsstrandängar.

13.4.1 Återskapade våtmarker och arters spridningsmöjligheter

Arbetet med restaurering och nyanläggning av våtmarker är helt beroende av de styrmedel som finns tillgängliga genom främst LOVA,¹⁴⁶ LONA,¹⁴⁷ Naturvårdsverkets satsning på våtmarker i skyddade områden och åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper,¹⁴⁸ Strategiska planen för EU:s jordbrukspolitik¹⁴⁹ och Skogsstyrelsens

¹⁴⁵ Artfakta, Rödlistade arter, ArtDatabanken

¹⁴⁶ LOVA (Lokala Vattenvårdsprojekt), Havs- och vattenmyndigheten

¹⁴⁷ LONA (Lokala naturvårdsprojekt). Naturvårdsverket

¹⁴⁸ Våtmarksåtgärder i skyddade områden och åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper. Naturvårdsverket

¹⁴⁹ Strategiska planen. Jordbruksverket

återvättningsprogram.¹⁵⁰ Trots dessa ekonomiska styrmedel är det svårt att skala upp arbetet på grund av lagstiftning som hindrar snabba processer. Markavvattningsföretag och strandskyddsbestämmelser gör att få vågar ge sig in i större våtmarksprojekt.

Med ändrade regler, ökade anslag samt ökade resurser till handläggning av tillståndsärenden och dispenser, skulle fler våtmarker kunna restaureras. Mer resurser skulle även ge bättre möjligheter att planera och utforma våtmarkerna så att deras ekosystemtjänster tas till vara på ett optimalt sätt. För att öka åtgärdstakten är det viktigt att bidragsmöjligheter likt våtmarkssatsningen består långsiktigt. Markägare behöver veta att det finns en ambition att stödja restaurering och anläggning av våtmarker med ett tydligt, flexibelt och långsiktigt bidragssystem.

Anpassningar av våtmarkerna för att gynna den enskilde näringsidkaren, till exempel tillåta uttag för bevattning, är viktigt för att fler ska ta steget att anlägga eller restaurera en våtmark. Med den ökade satsningen på återvätning av organogen mark, har restaurering av torvmarker i skogsmiljö blivit vanligare i Blekinge. Åtgärder i sådan miljö är oftast mycket kostnadseffektiv och har stor potential att bidra till att uppnå miljömålet Myllrande våtmarker. En kvalitetsuppföljning av redan anlagda våtmarker skulle vara värdefullt underlag i planeringsarbetet. Riktade medel för både detta och långsiktiga medel för skötsel av våtmarker hade varit önskvärt.

13.4.2 Bevarade natur- och kulturmiljövärden

Nio av tio våtmarker i myrskyddsplanen¹⁵¹ ingår i Natura 2000 och har därmed ett långsiktigt skydd; de flesta är dessutom naturreservat. Även den tionde våtmarken är skyddad, men genom naturvårdsavtal. Intresset hos markägare är betydande, men arbetet går långsamt. Dessutom är kunskapen om natur- och kulturmiljövärdena i de mindre våtmarkerna bristfällig. En inventering är angelägen, men medel till detta saknas.

13.4.3 Bättre uppföljning behövs

Det är viktigt att miljöhänsyn tas vid alla verksamheter som kan påverka våtmarker. Ytterst få av de ärenden enligt miljöbalken som Länsstyrelsen Blekinge handlägger leder till att våtmarker skadas eller förstörs. Med all sannolikhet sker viss exploatering utan länsstyrelsens kännedom, liksom dikesrensningar som kan skada våtmarker. Den verkliga situationen är

¹⁵⁰ Återvättningsavtal. Skogsstyrelsen

¹⁵¹ Myrskyddsplan för Sverige. Objekt i Blekinge län. Naturvårdsverket, rapport 5670

svår att följa upp. Arealen våtmarker bedöms dock inte minska i länet annat än marginellt.

14. Levande skogar Blekinge

14.1 Sammanfattning för Levande skogar - Blekinge

Miljöarbetet för skogarna i Blekinge går i positiv riktning, men inte så snabbt som det vore önskvärt. För att trygga den biologiska mångfalden behöver mer skog skyddas. Många skyddade områden är i akut behov av naturvårdande skötsel. En stor andel värdefulla biotoper skadas eller försvinner i samband med skogsbruksåtgärder och exploatering. Kvaliteten på miljöhänsynen behöver bli bättre samtidigt som ökade bevarandeinsatser krävs.

14.2 Utveckling i miljön och målbedömning för Levande skogar - Blekinge

- Trenden för utvecklingen i miljön är NEGATIV
- Nås miljökvalitetsmålet till 2030? NEJ

14.3 Åtgärdsarbete för Levande skogar - Blekinge

14.3.1 Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Arealen formellt skyddad skog har ökat i Blekinge län från cirka 9800 hektar 2022 till cirka 9900 hektar 2023.¹⁵²
- Länsstyrelsen Blekinge och Skogsstyrelsen utför kontinuerligt naturvårdande skötsel i formellt skyddade skogar. Under 2023 halverades dock länsstyrelsens anslag till skötsel av skyddade områden, vilket gör att många viktiga skötselåtgärder får vänta.¹⁵³

¹⁵² SCB Statistikdatabas. Tabell Formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark. År 2018 - 2021

¹⁵³ Enligt uppgift, Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen i Blekinge län.

- Inom arbetsmarknadsprojektet Naturnära jobb har Skogsstyrelsen i samarbete med kommunerna i Blekinge arbetat med friställning av skyddsvärda träd.¹⁵⁴
- Skogsstyrelsen har betalat ut drygt 2 miljoner kronor till natur- och kulturmiljövård i Blekinges skogar samt till skötsel och anläggning av ädellövskog. Detta har räckt till åtgärder på drygt 200 hektar.¹⁵⁵
- Skogsstyrelsen har genomfört rådgivning och informationsinsatser om naturvårdande skötsel, ädellövskog, skogsbruk vid vatten, kulturmiljöer och hyggesfritt skogsbruk.¹⁵⁶
- Inom EU-projektet GRIP on Life har det genomförts en vattendragsvandring med 40 deltagare i Blekinge. Dessutom har man genomfört fyra enskilda rådgivningar angående hänsyn till vattendrag och våtmarker i skogen.¹⁵⁷

14.3.2 Åtgärder inom näringslivet

- Arealen frivilliga avsättningar av produktiv skogsmark i Blekinge uppgår till cirka 13 200 hektar.¹⁵⁸ Det motsvarar ungefär 6 % av den produktiva skogsmarken i Blekinge. Arealen varierar något mellan åren, vilket bland annat beror på ägarbyten och analysmetoder. Riktvärdet är att de avsatta områdena inte ska understiga 5 % av fastigheten.
- Cirka 70 % av Blekinges skogsmark är certifierad enligt FSC eller PEFC.¹⁵⁹
- Södra Skogsägarna (SÖDRA) deltar i EU-projektet Grip on Life. Bland annat tas demonstrationsslingor längs med vattendrag fram.¹⁶⁰
- SÖDRA har förutom revisioner och uppföljningar av miljöarbetet i Blekinge deltagit i och anordnat ett flertal utbildningar för sin personal kring naturvärden och arter i skog.¹⁶¹

¹⁵⁴ Enligt uppgift, Karin Arnell, Skogsstyrelsen.

¹⁵⁵ Enligt uppgift, Ann-Sofie Österberg, Skogsstyrelsen

¹⁵⁶ Enligt uppgift, Karin Arnell, Ola Runfors, Skogsstyrelsen.

¹⁵⁷ Enligt uppgift, Anna Hemberg Hermansson, Skogsstyrelsen.

¹⁵⁸ SCB Statistikdatabas. Tabell Formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark. År 2018 - 2021

¹⁵⁹ SCB Statistikdatabas. Tabell Formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark. År 2018 - 2021

¹⁶⁰ Skogens vatten kopplar på Grip on Life med nya vattenslingor (sodra.com)

¹⁶¹ Skriftlig information från Therese Lindström, ekolog på SÖDRA

14.4 Tillstånd och målbedömning för Levande skogar - Blekinge

Det finns brister i miljöhänsynen vid skogsbruksåtgärder samtidigt som nuvarande bevarandeinsatser inte är tillräckliga. Skogsområden med höga naturvärden gallras eller avverkas fortfarande i Blekinge. De senaste årens stora angrepp av barkborre har lett till en utarmning av naturvärden i grandominerade skogar. Arter som har drabbats hårt är till exempel orkidén knärot och mykorrhizasvampar som violgubbe och grangräticka.

Ett stort uttag av grenar och toppar av lövträd (skogsbränsle) samt efterföljande lagring över sommaren har en starkt negativ påverkan på vissa vedlevande insekter, både lokalt och regionalt.

Utvecklingen för skogens fåglar har i Södra Götaland totalt sett varit svagt positiv under de senaste åren. För flera arter går det dock inte att se någon tydlig trend.¹⁶²

Arealen skyddad skog i Blekinge ökar något år för år vilket innebär att det krävs ökade skötselinsatser. Formellt skyddade skogar i Blekinge är till stor del av den karaktären att de är skötselkrävande för att naturvärdena ska bevaras och utvecklas. Arbetet med att långsiktigt skydda skog i Blekinge fortgår, men värdefulla naturområden skadas fortfarande i samband med skogsbruksåtgärder och exploatering. Många skogliga värdekärnor är för små och isolerade för att kunna klara den biologiska mångfalden.

Skadorna på kulturlämningar vid skogsbruksåtgärder i Götaland är fortsatt stora.

Den sammanvägda bedömningen är att miljökvalitetsmålet Levande skogar i Blekinge län inte är möjligt att nå till år 2030 med beslutade styrmedel. Skogsstyrelsen i Blekinge bedömer att utvecklingen i miljön är fortsatt negativ. Bedömningen försvåras av att hänsynsuppföljningen efter skogsbruksåtgärder inte levererat statistik senaste åren.¹⁶³

14.4.1 Skogsmarkens egenskaper och processer

Trots minskning av svavelnedfall till skog är markvattnet fortfarande försurat på många håll i Blekinge.¹⁶⁴ Ett intensivt skogsbruk med stort uttag av biobränsle bidrar till försurning och förtar effekten av minskat nedfall. Askåterföringen behöver bli större för att minska försurningen. De senaste fem åren har andelen anmäld areal för biobränsleuttag i

¹⁶² Lunds universitet. Svensk Fågeltaxering. 2023

¹⁶³ Miljöhänsyn i skogsbruk - Sveriges miljömål (sverigesmiljomal.se)

¹⁶⁴ Försurning och övergödning i Blekinge län. IVL Svenska Miljöinstitutet 2020

Blekinge varit omkring 70 % av den anmälda arealen för föryngringsavverkning.¹⁶⁵ Askåterföring nationellt genomförs på ungefär 5 % av den areal som slutavverkas per år.^{166 167} Andelen är sannolikt något lägre i Blekinge.

14.4.2 Ekosystemtjänster

Större variation i skogsproduktionen behövs för att klara den biologiska mångfalden och kunna möta hot från brand, storm, skadedjur och sjukdomar. Det är önskvärt att större arealer brukas med hyggesfria metoder. Statusbedömningen av skogens ekosystemtjänster för att kunna möta dessa hot är att den är otillräcklig.¹⁶⁸

14.4.3 Grön infrastruktur

Arealen gammal skog över 120 år i Blekinge län, exklusive skyddade områden, var år 1985 305 hektar och har ökat till 5038 hektar enligt glidande 5-års medelvärde 2019–2023.¹⁶⁹

Efter en tidigare ökning ligger arealen produktiv skogsmark med äldre lövrik skog och grova träd (strukturer i skogen) sedan cirka 10 år stabilt i södra Sverige.¹⁷⁰ Död ved ökar fortsatt stadigt sen 2008.

För att kunna stärka den gröna infrastrukturen behövs det ytterligare inventeringar för att kunna identifiera och därefter skydda viktiga värdekärnor och spridningskorridorer i skogslandskapet.

14.4.4 Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation

Flera skogsnaturlager och arter i Blekinge län har dålig status, vilket framgår av den senaste nationella bedömningen av naturtyper i skog från 2013–2018.¹⁷¹ Exempel på problem i det nemorala och boreonemorala skogslandskapet är ett stort behov av naturvårdande åtgärder i ädellövskog på grund av igenväxning, högt betestryck på ek och tall som får svårt att föryngra sig och svampsjukdomar som minskar förekomsten av gamla askar och almar.

¹⁶⁵ Skogsstyrelsens statistikdatabas. Skogsstyrelsen 2023

¹⁶⁶ Rapport 2018:6. Skogsstyrelsen 2018

¹⁶⁷ Bruttoavverkning 2020. Skogsstyrelsen 2022

¹⁶⁸ Skogens ekosystemtjänster – status och påverkan Rapport 2017/13. Skogsstyrelsen 2018

¹⁶⁹ SLU Statistikdatabas. Tabell 3.2b – Produktiv skogsmarksareal utanför formellt skyddade områden fördelad på ålderklass (1983 – idag). PxWeb

¹⁷⁰ Sveriges miljömål. strukturer i skogslandskapet i södra Sverige

¹⁷¹ Sveriges arter och naturtyper i EU:s art- och habitatdirektiv

14.4.5 Hotade arter och återställda livsmiljöer

Antalet rödlistade arter som är beroende av skog eller träd ökar i Sverige. I Blekinge län finns drygt 500 rödlistade arter som är knutna till skog eller andra trädmiljöer.¹⁷² Merparten av dessa arter lever i ädellövskog och träd bärande betesmarker med ädellövträd. Många svårspredda arter knutna till gamla ädellövträd är hotade på grund av nutida och framtida brist på gamla träd.

14.4.6 Bevarade natur- och kulturvärden

Åtgärder pågår för att förbättra miljöhänsynen i samband med skogsbruksåtgärder. Fortfarande finns dock stora brister. En av de största bristerna är att kantzoner mot vatten och sumpskogar ofta är otillräckliga.¹⁷³

Den nationella hänsynsinventeringen av forn- och kulturlämningar som årligen genomförs av Skogsstyrelsen visar att skador orsakade av skogsbruksåtgärder är på en fortsatt hög nivå. "Hänsynsuppföljning kulturmiljö" genomförs 3 år efter avverkning, som en stickprovsundersökning av avverkningsanmälningar där det finns en känd och registrerad kulturlämning. Resultatet för Götaland år 2023 visar att 10 % av forn- och kulturlämningarna är skadade eller grovt skadade,¹⁷⁴ vilket är bättre än 2022 men ungefär i paritet med de senaste åren. Ringa skador finns på ytterligare 16 %.

I Götaland är andelen skador från markberedning 10 %, ¹⁷⁵ vilket är högre än i övriga landsdelar. Det är också markberedning som orsakar de svåraste skadorna. Är lämningarna markerade med kulturstubbar eller annan utmärkning minskar andelen skador. I Götaland saknar dock 77 % av lämningarna utmärkning och av dessa skadas eller grovt skadas 15 %. ¹⁷⁶ Skador på oregistrerade lämningar ingår inte i uppföljningen.

I uppföljningen kontrolleras även del av fornlämningsområden. Fornlämningsområdet har samma lagskydd som fornlämningen, i uppföljningen bedöms den del av fornlämningsområdet som Länsstyrelsen fattat beslut om där särskilda villkor gäller (till exempel planteringsavstånd, ej tillåtet att markbereda). Av dessa skadas eller

¹⁷² [Artfakta.se](https://artfakta.se)

¹⁷³ Skogsstyrelsens hänsynsuppföljning 2022

¹⁷⁴ [Kulturmiljöhänsyn vid föryngringsavverkning - Skogsstyrelsen](#)

¹⁷⁵ [06. Andel kända kulturlämningar som påverkats vid föryngringsavverkning med markberedning efter Landsdel. Typ av objekt, Skadegrad, procent och År. PxWeb \(skogsstyrelsen.se\)](#)

¹⁷⁶ [08. Andel kända kulturlämningar som påverkats vid föryngringsavverkning efter användning av kulturstubbar eller annan tydlig utmärkning efter Landsdel. Typ av märkning, Skadegrad, procent och År. PxWeb \(skogsstyrelsen.se\)](#)

grovt skadas 27%.¹⁷⁷ Förändrad ärenderutin 2019 innebär att markägare och skogsbolag själva skulle ansöka om tillstånd hos Länsstyrelsen. En GIS-analys av förhållandet mellan beslut/meddelanden från 14 av landets länsstyrelser, i relation till inkomna avverkningsanmälningar hos Skogsstyrelsen, visar att endast cirka 37 % av alla avverkningar inom 30 meter från en registrerad fornlämning inkom till Länsstyrelserna år 2023. Motsvarande siffra för år 2015 var 93 %.¹⁷⁸ Det finns en stor risk att föryngringsavverkningar utan tillstånd enligt kulturmiljölagen har ökat vilket sannolikt innebär att fler fornlämningar skadas i skogsbruket.

Lite drygt en femtedel¹⁷⁹ av de inventerade kulturlämningarna i Götaland är planterade, vilket innebär en ökad risk för framtida skador och minskar synbarheten av dem.

Figur 7. Ett stort uttag av skogsbränsle missgynnar många vedlevande insekter. Här har man föredömligt lämnat kvar toppar av ek och bok i en faunadepå. Foto: Joakim A. Hemberg, Skogsstyrelsen.

¹⁷⁷ 11. Andel av villkorsområden till kända kulturlämningar som påverkats vid föryngringsavverkning med skada eller grov skada efter Landsdel, Skadegrad, procent och År. PxWeb (skogsstyrelsen.se)

¹⁷⁸ Redovisning av GIS-analys avseende antal ärenden om tillstånd till ingrepp i fornlämning i samband med föryngringsavverkningar. Länsstyrelsen Västra Götaland 2024-05-29

¹⁷⁹ 07. Andel kända kulturlämningar som påverkats av plantering vid föryngringsavverkning efter Landsdel, Typ av objekt och År. PxWeb (skogsstyrelsen.se)

15. Ett rikt odlingslandskap Blekinge

15.1 Sammanfattning för Ett rikt odlingslandskap Blekinge

Den viktigaste förutsättningen för ett rikt odlingslandskap är ett hållbart och lönsamt jordbruk med betande djur. Idag växer betesmarker igen, brukandet av åkrar upphör eller rationaliseras, vilket hotar småbiotoperna, kulturvärdena, det öppna landskapet och den biologiska mångfalden. För att vända trenden krävs ökad lönsamhet för företag som utför åtgärder för att gynna hållbar livsmedelsproduktion, natur- och kulturvärden samt miljön, vilket också ger förutsättningar för friluftslivet.

15.2 Utveckling i miljön och målbedömning för Ett rikt odlingslandskap Blekinge

- Trenden för utvecklingen i miljön är NEGATIV
- Nås miljö kvalitetsmålet till 2030? NEJ

15.3 Åtgärdsarbete för Ett rikt odlingslandskap Blekinge

15.3.1 Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Under 2024 har Länsstyrelsen Blekinge beslutat om utvidgning av Valje naturreservat. Utvidgningen utgörs av delar av Valjeviken inklusive öarna Vållholmen och Prästholmen, som betas, samt ett antal småskär och ett ädellövskogsområde på fastlandet. Hittills har i år även beslutats om Flyeboda naturreservat, samt revidering av Järnaviks naturreservat. Flyeboda och Järnavik omfattar både ädellövskog och hävdade marker. Under slutet av året kommer ytterligare beslut så som revideringen av naturreservaten Hästholmen-Ytterön och Mulatorp, samt ett nytt reservat i Jämsunda. Samtliga dessa omfattar hagmarker, men även ädellövskog och marina miljöer.

- LIFE-projektet RestoRED pågår mellan 2021 och 2027.¹⁸⁰ Restaureringar av igenväxta betesmarker i Blekinge har genomförts i bland annat Järnavik, Uttorp och Hästholmen.
- Under 2024 har Länsstyrelsen Blekinge fördelat bidrag till kulturhistoriska miljöer för en rad projekt som bidragit till ett rikt odlingslandskap. Den kontinuerliga skötseln av ett antal fornminnesområden med bäring på ett rikt odlingslandskap har utförts under året och där är betesmarken kring Brömsehus har utökats.
- Länsstyrelsen Blekinge har under 2024 finansierat träffar med syfte att uppnå målen i den regionala livsmedelsstrategin.¹⁸¹ Länsstyrelsen har finansierat Smakfesten i Karlshamn sommaren 2024 med medel från landsbygdsprogrammet.
- Som inspiration för att öka den ekologiska produktionen har Länsstyrelsen Blekinge under 2024 tillsammans med ekologiska lantbrukare anordnat frukostträffar med kommunerna, lantbrukare, Blekinge Naturbruksgymnasium och LRF. Insatsen har delvis finansierats via Landsbygdsprogrammet och Den strategiska planen.

15.3.2 Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- Sölvesborgs kommun är delaktig i framtagandet av regional vägledning för jordbruksmark i samhällsplaneringen, slutleverans 30 september 2024.
- Sölvesborgs kommun är delaktig i projektet om självförsörjning.

15.3.3 Åtgärder inom näringslivet

- En stor del av Blekinge läns ängar och betesmarker hävdas av lantbruksföretag, delvis via medel från Den Strategiska planen. För att uppfylla skötselreglerna hävdar och röjer lantbrukarna sina beteshagar och ängar årligen

¹⁸⁰ [Startsida - LIFE restoRED](#)

¹⁸¹ [2018:6 Mat & Livsmedelsstrategi Blekinge 2018–2025 | Länsstyrelsen Blekinge](#)

15.4 Tillstånd och målbedömning för Ett rikt odlingslandskap Blekinge

Länsstyrelsen i Blekinge bedömer att målet inte kommer att nås till 2030 med nuvarande styrmedel. Utvecklingen i miljön är negativ. Trots att många åtgärder görs så är den långsiktiga trenden negativ. Antalet djur på bete minskar, arealen betesmark och slåtterängar minskar.

Betesmarker växer igen och brukandet av åkrar upphör eller rationaliseras till större enheter. Arealen för certifierad ekologisk odling i Blekinge är fortsatt låg. Ny bebyggelse och vägar konkurrerar om användning av jordbruksmark. Aktuellt är nu utbyggnaden av E22 mellan Jämjö och Lösen. Arealen våtmarker och andra vattensamlingar är fortsatt låg.¹⁸²

Vildsvinsstammen i länet ger konsekvenser för jordbruken, åkrar bökas sönder och skördar förstörs, vilket bidrar till nedläggning av lantbruk. Många äldre brukare i Blekinge lägger ner verksamheten eftersom ingen tar över. Träd- och buskrika marker är svåra och kostnadskrävande att sköta, vilket innebär att de ofta växer igen. Större gårdar rationaliserar sin verksamhet för att nå lönsamhet, färre personer ska då sköta större områden. Spåren från historiskt brukande av odlingslandskapet försvinner och den biologiska mångfalden utarmas, vilket också påverkar attraktionskraften för turism och friluftsliv.

Blekinge har ett speciellt ansvar för blekingeankan¹⁸³ och ringamålakon.¹⁸⁴ Ringamålakon har halverats i antal sedan 2018. Blekingeankan har ökat sedan man fann den 1994 men ökningen har planat ut de senaste åren. Antalet för bägge arter är fortfarande för litet för att säkerställa ett bevarande.

Ett rikt odlingslandskap är beroende av att det finns hållbart jordbruk. Det förutsätter att jordbruksföretagen är lönsamma utifrån de förutsättningar som finns på platsen. För att nå målet krävs åtgärder och styrmedel med en helhetssyn på landskapet ur både ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv.

15.4.1 Styrmedel

Anslaget för skydd av natur under 2024 är inte tillräckligt för att täcka behovet i Blekinge. Flera års resursbrist har gjort att reservatsbildningsprojekt har dragit ut på tiden. Anslaget för skötsel av

¹⁸² Blekinges uppföljning av miljökvalitetsmålet Myllrande våtmarker

¹⁸³ [Svenska Lanthönsklubbens webbplats](#)

¹⁸⁴ [Föreningen Allmogekons webbplats](#)

skyddade områden har drastiskt minskats vilket på sikt leder till igenväxta betesmarker och ohävd av slätterängar.

Den strategiska planen och Landsbygdsprogrammets olika ersättningar är viktiga styrmedel för att motverka igenväxningen av betesmarker och småbiotoper.¹⁸⁵ Det är dock inte tillräckligt för att vända trenden i Blekinge. För kulturlämningar som ofta utgör brukningshinder saknas det i Den strategiska planen helt medel för den löpande skötseln. Restaureringsstödet har övergått till Naturvårdsverket men har ännu inte kommit i gång och det minskar möjligheten till måluppfyllelse.

Styrmedel till Life-projekt är viktiga och har bland annat medverkat till att stora arealer betesmark har restaurerats.

Medel från Den strategiska planen och Landsbygdsprogrammet för att sköta marker kontinuerligt är ofta för låga eller så faller markerna utanför stödreglerna. För att nå målet behövs bättre anpassade styrmedel och högre ersättningar.

Blekinges odlingslandskap är variationsrikt med slättbygd, mellanbygd, skogsbygd samt skärgård. Blekinge län har ett särskilt ansvar för sitt eklandskap. Dessa miljöer har olika utmaningar och skötselbehov och kräver därför olika typer och nivåer av styrmedel.

I slättbygden har man historiskt strävat efter större åkrar ofta genom att ta bort små biotoper och kulturlämningar. Odlingen sker ofta mer intensivt med färre olika grödor i växtföljden. För att vända trenden behövs styrmedel som gynnar en ökad rumslig och tidsmässig variation i landskapet och i själva odlingen. Detta skapar bättre förutsättningar för biologisk mångfald, vilket också skulle bidra till att bevara eller återskapa viktiga ekosystemtjänster som jordbruket är beroende av.

I skogs- och mellanbygd är nedläggning av lantbruk och upphörd produktion på jordbruksmark en utmaning och i skärgården är exempelvis transporter, tillsyn och restaureringsåtgärder extra tidskrävande och kostsamma. För att vända trenden krävs styrmedel för ökad lönsamhet i lantbruket och för att hålla betesdjur på naturbeten.

För ökad lönsamhet hos lantbruksföretagen krävs också insatser för ökad efterfrågan av lokalt producerade livsmedelsprodukter med betalt för mervärden, både av privat konsumtion och via statliga och kommunala upphandlingar.

¹⁸⁵ [Strategiska planen för EU:s jordbrukspolitik – Jordbruksverket.se](#), Jordbruksverkets webbplats.

Figur 8. Betande djur behövs för att hålla landskapen öppna. Foto: Robert Ekholm, Länsstyrelsen Blekinge.

16. God bebyggd miljö Blekinge

16.1 Sammanfattning för God bebyggd miljö Blekinge

I Blekinges kommuner finns höga ambitioner om att den bebyggda miljön ska utvecklas hållbart, vilket nu syns i att ord omvandlats till handling när Sveriges första Svanenmärkta renovering har genomförts i länet. Länets aktörer arbetar med att förändra beteenden genom bland annat cykelstrategi och utomhuspedagogik. Det är positivt att så många insatser i länet planeras och genomförs, det bidrar till att skapa goda förutsättningar för en mer hållbar bebyggd livsmiljö.

16.2 Utveckling i miljön och målbedömning för God bebyggd miljö Blekinge

- Trenden för utvecklingen i miljön är NEUTRAL
- Nås miljökvalitetsmålet till 2030? NEJ

16.3 Åtgärdsarbete för God bebyggd miljö Blekinge

16.3.1 Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Länsstyrelsen Blekinge har beslutat riktlinjer för hur översvämningsrisk från havet ska bedömas vid ny bebyggelse. För att bidra till en hållbar bebyggelsestruktur använder länsstyrelsen riktlinjerna i sin tillsyn av kommunernas detalj- och översiktsplaner samt lämnar råd och stöd till kommunerna gällande översvämningsrisken i länet.¹⁸⁶
- Länsstyrelsen Blekinge driver regional kustsamverkan tillsammans med länsstyrelserna i Gotland och Kalmar samt SGI och SGU. Syftet är dialog och fortbildning för kommuner och andra intressenter i hur klimatrisker vid kusten kan hanteras. Årets teman är nationella underlag, risker för kulturmiljöer, översiktsplanearbete och kustskydd. Arbetet finansieras av SMHI genom Myndighetsnätverket för klimatanpassning.¹⁸⁷
- Länsstyrelsen Blekinge har tagit fram en klimat- och sårbarhetsanalys för länet där de största klimatriskerna i länet på kort, medellång och lång sikt analyseras. Underlaget ger överblick av områden och verksamheter i länet som är sårbara för klimatförändringar och kan användas till översiktsplanering eller annan samhällsplanering.¹⁸⁸
- Invasiva arter har stor spridning i Blekinge. Inom alla verksamhetsområden som kan påverka förekomsten av invasiva främmande arter behövs därför försiktighetsåtgärder och förebyggande planering. För att lyckas med bekämpningen och inte orsaka ytterligare spridning behövs ökad kunskap hos både privatpersoner, kommuner, statliga myndigheter, företag, och entreprenörer. En strategi finns framtagen för Länsstyrelsens arbete med

¹⁸⁶ [Riktlinjer för bedömning av översvämningsrisk \(lansstyrelsen.se\)](https://www.lansstyrelsen.se/blekinge/om-lansstyrelsen/planering-och-utveckling/riktlinjer-for-bedomning-av-oversvamningsrisk)

¹⁸⁷ [Hem - Regional kustsamverkan Blekinge, Kalmar, Gotland \(regionalkustsamverkanblekingekalmargotland.se\)](https://www.regionalkustsamverkanblekingekalmargotland.se/)

¹⁸⁸ [Klimat- och sårbarhetsanalys för Blekinge län 2023 | Länsstyrelsen Blekinge \(lansstyrelsen.se\)](https://www.lansstyrelsen.se/blekinge/om-lansstyrelsen/planering-och-utveckling/klimat-och-sarbarhetsanalys-for-blekinge-lan-2023)

invasiva arter.¹⁸⁹ Kommunala åtgärdsplaner ska tas fram till den 31 december 2024.

- Länsstyrelsen Blekinge arbetar kontinuerligt med tvärssektoriella möten och rådgivning till kommuner i samband med handläggning av detaljplaner, översiktsplanering, klimatanpassning och riktlinjer för bostadsförsörjning.¹⁹⁰
- Länsstyrelsen Blekinge har kommunicerat resultaten från årets bostadsmarknadsanalys till media, näringsliv och politiker.¹⁹¹
- En arbetsgrupp bestående av Länsstyrelsen Blekinge, Region Blekinge och länets kommuner arbetar med en vägledning som ska användas i samband med översiktsplanering och detaljplanering på jordbruksmark.

16.3.2 Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- Region Blekinge har tagit fram en regional cykelplan.¹⁹² Planen ska främja möjligheterna till ökad cykling i länet genom att fungera som ett planeringsunderlag till främst Trafikverket, men även andra aktörer i Blekinge.
- Region Blekinge samlar kommuner, näringsliv, Försvarsmakten, Länsstyrelsen Blekinge och andra viktiga aktörer i det nyskapade forumet Kraftkommission Blekinge för att säkerställa tillskott av mer elproduktion i och i närheten av länet.¹⁹³
- Inom projektet Live In Blekinge driver Region Blekinge utveckling av ett modellverktyg för eleffektprognoser. Prognoser kring elanvändning och effektbehov tas fram för planering och samverkan i länet.¹⁹⁴

¹⁸⁹ [Strategi för arbetet med invasiva arter i Blekinge län 2024-2026 | Länsstyrelsen Blekinge \(lansstyrelsen.se\)](#)

¹⁹⁰ [Planering och byggande | Länsstyrelsen Blekinge \(lansstyrelsen.se\)](#)

¹⁹¹ [Bostadsmarknadsanalys för Blekinge län 2024 | Länsstyrelsen Blekinge \(lansstyrelsen.se\)](#)

¹⁹² [Regional cykelplan för Blekinge 2024-2033 - Region Blekinge](#)

¹⁹³ [Energiförsörjning - Region Blekinge](#)

¹⁹⁴ [Energiförsörjning - Region Blekinge](#)

- Sveriges första Svanenmärkta renovering har genomförts av Ronnebyhus då 27 lägenheter på Peder Holmsgatan 11 renoverades.¹⁹⁵ En Svanenmärkt renovering garanterar:
 - Låg energianvändning efter renovering.
 - God inommiljö och låga emissioner av farliga kemikalier.
 - Att inventering utförs innan renoveringen så hälso- och miljöfarliga ämnen och farligt avfall omhändertas korrekt.
 - Byggprodukter, material och kemiska produkter uppfyller höga miljö- och hälsokrav.
 - Återbruk av byggprodukter och material har främjats.
 - Arbetet har ställt krav på ökad produktkännedom, bra samarbete med entreprenörer och nya arbetssätt för att hitta hållbara lösningar.
 - En god hushållning har skett med naturresurserna.
- Planenheten samt Miljö- och byggförvaltningen i Ronneby kommun har utarbetat en kulturhistorisk/byggnadsantikvarisk informationsbroschyr för stadsdelen Bergslagen.¹⁹⁶
- Sölvesborgs kommun deltar i projektet North Share Square via Lunds universitet och Blekinge Arkipelag för att inrätta mobilitetshubbar.¹⁹⁷
- Sölvesborgs kommun har byggt en observationsplattform på Hanös södra udde. Projektet har delfinansierats av Länsstyrelsen Blekinge.¹⁹⁸
- Sölvesborgs kommun, Blekinge Arkipelag, Naturum i Ronneby och Kreativum i Karlshamn har startat ett projekt för att ta fram utbildningsmaterial om Östersjön. Materialet ska kunna förflyttas mellan kommuner och skolor i Blekinge.¹⁹⁹
- Sölvesborgs kommun utför en översyn av både platser och lagstiftning kring klimatförändring i kustnära lägen.²⁰⁰
- Sölvesborgs kommuns nya, digitala översiktsplan vann laga kraft i november 2024.²⁰¹

¹⁹⁵ Skriftlig information från Ronneby kommun.

¹⁹⁶ Bergslagen, [Broschyr \(ronneby.se\)](https://ronneby.se)

¹⁹⁷ [About The Project – Share North \(share-north.eu\)](https://share-north.eu)

¹⁹⁸ Skriftlig information från Sölvesborgs kommun.

¹⁹⁹ Skriftlig information från Sölvesborgs kommun.

²⁰⁰ Skriftlig information från Sölvesborgs kommun.

²⁰¹ [Gällande översiktsplan – Sölvesborgs kommun \(solvesborg.se\)](https://solvesborg.se)

- Sölvesborgs kommun har inrättat ett kommunalt naturreservat med LOVA-finansiering, Hjalmar Sterns Park.²⁰²
- Sölvesborgs kommun arbetar med utomhuspedagogik i flera olika projekt med finansiering från LONA (Skolan i Skogen i Norge, Kunskapsglädan vid Svarta led).²⁰³
- Inom den regionala samverkansplattformen Energisamverkan Blekinge har offentliga aktörer i länet gemensamt tagit fram en manual för hållbart byggande som används av bland annat kommunerna.²⁰⁴ Manualen används för projekt som gäller både nyproduktion och ombyggnation eller renovering av byggnader och byggd miljö.

16.4 Tillstånd och målbedömning för God bebyggd miljö Blekinge

16.4.1 Hållbar bebyggelsestruktur, Hållbar samhällsplanering och God vardagsmiljö

I Länsstyrelsen Blekinges bostadsmarknadsanalys för 2024 är det tydligt att det ekonomiskt svåra läget i hög grad påverkar bostadsmarknaden. Kommunernas svar i bostadsmarknadsenkäten visar på att de främsta faktorerna som hämmar bostadsbyggandet just nu är svårigheterna för privatpersoner att få lån samt höga produktionskostnader. Statistik från SCB visar att byggnation av 73 nya bostäder påbörjades förra året.²⁰⁵

16.4.2 Infrastruktur samt Kollektivtrafik, gång och cykel

Befolkningens tillgång till knutpunkter för kollektivtrafik varierar inom Blekinge, samt inom och utanför tätort. År 2022 hade 76,2 procent av befolkningen inom tätort en knutpunkt inom 400 meter från bostaden, vilket kan jämföras med 83,8 procent för riket.²⁰⁶ Av de nytilkomna bostäderna i Blekinge låg 65,5 procent inom 400 meter från en hållplats år 2022, vilket kan jämföras med 85,0 procent för riket. När det gäller

²⁰² Skriftlig information från Sölvesborgs kommun.

²⁰³ Skriftlig information från Sölvesborgs kommun.

²⁰⁴ [Hållbar byggnation i Blekinge - en praktisk manual, version 2021-02-08](#)

²⁰⁵ [Bostadsmarknadsanalys för Blekinge län 2024 | Länsstyrelsen Blekinge \(lansstyrelsen.se\)](#)

²⁰⁶ [Indikatorer för Sveriges miljömål - Sveriges miljömål \(sverigesmiljomal.se\)](#)

nyttillkomna bostäders närhet till kollektivtrafik har andelen varierat mellan åren.²⁰⁷

Den planerade Sydostlänken ska möjliggöra både för person- och godstrafik på sträckan Älmhult-Olofström-Blekinge kustbana. Sydostlänken har mycket stor betydelse för näringslivet i regionen. Villkoren för godstrafik förbättras till och från Blekinges hamnar och bidrar till mindre godstrafik på vägarna.

16.4.3 Natur- och grönområden

I Blekinge län har andelen boende inom 1 000 meter från skyddad natur ökat från 26 procent år 2013 till 41 procent år 2023. Tätortsnära natur är viktigt såväl ur ett hälsoperspektiv som för den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna som naturen levererar.^{208 209}

16.4.4 Kulturvärden i bebyggd miljö

En av de största utmaningarna, framför allt i världsarvsstaden Karlskrona, är att finna en balans mellan bevarande, främjande och hållbart nyttjande av värdefulla kulturmiljöer.

Riksantikvarieämbetet har tillsammans med målansvariga myndigheter tagit fram indikatorer för utveckling och uppföljning av kulturmiljön.^{210 211} För att Länsstyrelsen Blekinge ska kunna stötta kommunerna krävs att kulturmiljöanslaget för vård, information och tillgänglighetsinsatser ökar. Det är också viktigt att det finns antikvarisk kompetens och kulturmiljöprogram i kommunerna.

I Blekinge län finns 363 byggnader som är skyddade som byggnadsminne. Flest byggnader som skyddas som byggnadsminne finns i Karlskrona kommun. Länets byggnadsminnen återfinns i huvudsak i urban miljö och speglar till övervägande del 1800-talet. Länets byggnadsminnen representerar i första hand bostadsmiljöer inom borgargårdar. Länets statliga byggnadsminnen är främst inom militära miljöer.

I Blekinge skyddas över 700 byggnader genom planskydd. Antalet nya byggnader som skyddas genom planbestämmelser i länet har inte ändrats nämnvärt under den period som omfattas av inventeringen. Planbestämmelser är en kommunal angelägenhet och är beroende av kommunernas tillgång till antikvarisk kompetens samt underlag i plan-

²⁰⁷ Indikatorer för Sveriges miljömål - Sveriges miljömål (sverigesmiljomal.se)

²⁰⁸ 2019:14 Plattform för arbetet med grön infrastruktur i Blekinge län | Länsstyrelsen Blekinge (lansstyrelsen.se)

²⁰⁹ Indikatorer för Sveriges miljömål - Sveriges miljömål (sverigesmiljomal.se)

²¹⁰ Kulturmiljön i miljömålen - PBL kunskapsbanken - Boverket

²¹¹ Riksantikvarieämbetets arbete med Sveriges miljömål | Riksantikvarieämbetet (raa.se)

och byggprocessen. Framtagande av en byggnadsminnesstrategi skulle kunna bidra till att fler slags kulturmiljöer skyddas i länet.

16.4.5 Hälsa och säkerhet

Utsläppen av växthusgaser i Sverige har minskat jämfört med 1990.²¹² Blekinge följer den nationella trenden, men trafikflödena är fortsatt höga i länet. För både klimatomställningen, människors hälsa och säkerhet behövs minskade trafikflöden, fler fordon som drivs med förnybara bränslen och fler hållbara mobilitetslösningar. Det föreslagna nationella målet (från VTI) om fördubblad cykling aktualiserar att fler aktörer i länet behöver bli mer aktiva i arbetet för en högre andel cykelpendling.

16.4.6 Hushållning med energi och naturresurser

Bebyggd mark i Sverige ökade med cirka 2 procent mellan åren 2015–2020. Andelen bebyggd mark i riket är 3 procent.²¹³ Marken i Blekinge län är främst bebyggd med småhus, omfattande 9,5 hektar och transportinfrastruktur som uppgår till 8 hektar. Mark för flerbostadshus utgör 4 hektar. Blekinge län utgörs av fem kommuner varav fyra är kustkommuner och flest boende finns längs kusten. Byggnation längs Blekinges kust medför klimatrelaterade utmaningar. Andelen jordbruksmark är låg i länet och med anledning av omvärldsläget bör jordbruksmark därför värnas.²¹⁴

17. Ett rikt växt- och djurliv Blekinge

17.1 Sammanfattning för Ett rikt växt- och djurliv Blekinge

I Blekinge hotas biologisk mångfald främst av rationaliserat jord- och skogsbruk, industriellt överfiske, exploatering, igenväxning, fragmentering och isolering av områden med hög biologisk mångfald. Tillståndet för många naturtyper och arter är ogynnsamt, och påverkan på ekosystemen fortsatt hög. Stora insatser behövs för att bevara arter samt sköta och restaurera livsmiljöer. Åtgärder genomförs, men

²¹² [Utsläpp av växthusgaser \(scb.se\)](https://scb.se/utslapp-av-vaxthusgaser)

²¹³ [Marken i Sverige \(scb.se\)](https://scb.se/marken-i-sverige)

²¹⁴ [Jordbruksmarkens värden - Jordbruksverket.se](https://jordbruksverket.se/jordbruksmarkens-varden)

tillräckliga styrmedel saknas. Det krävs en betydande omställning för att vända utvecklingen.

17.2 Utveckling i miljön och målbedömning för Ett rikt växt- och djurliv Blekinge

- Trenden för utvecklingen i miljön är NEGATIV
- Nås miljökvalitetsmålet till 2030? NEJ

17.3 Åtgärdsarbete för Ett rikt växt- och djurliv Blekinge

17.3.1 Åtgärder på regional nivå – myndigheter

- Under 2024 har Länsstyrelsen Blekinge beslutat om utvidgningar av naturreservaten på Hanö och i Valje. Hittills i år har Länsstyrelsen i Blekinge även beslutat om två nya naturreservat, Flyeboda och Valberget, samt revidering av Järnaviks naturreservat. Flyeboda och Järnavik omfattar både ädellövskog och hävdade marker. Valberget domineras av ädellövskog. Under slutet av året kommer ytterligare beslut tas, så som revideringen av naturreservaten Hästholmen-Ytterön och Mulatorp, samt två nya reservat i Jämsunda och Ådalen i Jämjö. Samtliga dessa omfattar ädellövskog, men även hagmarker, sjöar, vattendrag och marina miljöer. Möjligen tillkommer även ett beslut om utvidgning av naturreservatet Stiby backe.
- LIFE-projektet RestoRED pågår mellan 2021 och 2027.²¹⁵ Restaureringar av igenväxta betesmarker i Blekinge har genomförts i bland annat Stora Rom, Västra Näsnabben, Hästholmen, Järnavik, Tjärö samt Hanö. Inom projektet har även flera informations- och diskussionsträffar samt utbildning arrangerats för berörda markägare och aktörer.
- Mot bakgrund av försämrad rekrytering av kustlekande gädda och ett ökande fisketryck fastslog Havs- och vattenmyndigheten fredningsområden i Blekinge under 2020.²¹⁶ Länsstyrelsen har genomfört provfiske och fortsatt

²¹⁵ [Startsida - LIFE restoRED](#)

²¹⁶ [Nyhet på Havs- och vattenmyndighetens webbplats](#)

ett akustiskt telemetriprojekt. En utvärdering av effekterna av fredningsområdena planeras till 2025.

- Insatser genomförs och planeras av ett antal aktörer i flera av länets vattendrag i syfte att återskapa limniska biotoper. Arbeta för att skapa förutsättningar för hållbart nyttjande av våra viktiga resurser vatten och skog sker inom EU-projektet GRIP on LIFE IP under 2024–2026.²¹⁷ Detta utförs i huvudsak genom samverkan, information, rådgivning och uppföljning av genomförda åtgärder.
- Under 2024–2031 kommer åtgärder för att förbättra livsmiljöer och vattenkvalitet, öka klimatesiliensen och förbättra situationen för flodpärlmussla och tjockskalig målarmussla att genomföras i Blekinge inom ramen för LIFE projektet Improve Aquatic LIFE.²¹⁸ 17 aktörer i södra Sverige, varav 9 länsstyrelser, ingår. I Blekinge ligger fokus på restaurering i fyra vattendrag – Mörrumsån, Mieån, Bräkneån och Lyckebyån – med åtgärder huvudsakligen i våtmarker och strömmande vatten samt på svämplan och vandringshinder.
- I Mieån pågår ett försök att rädda populationen av flodpärlmussla genom att infestera öring med larver av flodpärlmussla. Länsstyrelserna i Blekinge och Kronoberg arbetar tillsammans med Sportfiskarna kring detta i ett flerårigt projekt.
- Länsstyrelsen Blekinge har fortsatt bekämpat invasiva arter som gul skunkkalla, jätteloka, jättebalsamin, parkslide, blomsterlupin, kanadensiskt gullris och vattenpest på platser där bekämpningen påbörjats tidigare år och man ser ett positivt resultat. Under året har bekämpning av vresros påbörjats inom skyddade områden. I limniska miljöer har det genomförts inventering, bekämpning av vattenpestarter, övervakning av sjögull samt metodutveckling. Länsstyrelsen har informerat och väglett kommuner och andra aktörer i länet avseende bekämpning och försiktighetsåtgärder för invasiva arter.

²¹⁷ [Projekt GRIP on LIFE Skogsstyrelsens webbplats](#)

²¹⁸ [Projekt Improve aquatic LIFE](#)

17.3.2 Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

- Ronneby kommun har tagit fram en handlingsplan²¹⁹ för parkslide längs med det kommunala vägnätet, vilket har resulterat i att alla bestånd längs med det kommunala vägnätet har märkts upp så de inte slås under vägslåttarn. Arbetet har finansierats av LONA och kommunen.
- Sölvesborgs och Karlskrona kommun har påbörjat arbete med invasiva arter, genom att ta fram en handlingsplan respektive samlat arbete för att bekämpa och minska spridning.
- Sölvesborgs och Olofströms kommun arbetar med att ställa om fler grönytor till blommande gräsmark, så de gynnar den biologiska mångfalden.
- I Karlskrona kommun pågår arbete med att återskapa våtmarker inom kommunen – dels återvätning av skogsmark genom avtal med Skogsstyrelsen, dels genom LONA-projekt (ett godkänt och ett inskickat som väntar på beslut).

17.4 Tillstånd och målbedömning för Ett rikt växt- och djurliv Blekinge

Miljömålet kommer inte att nås till 2030. Åtgärder pågår, men inte i tillräcklig omfattning. Samverkan är viktigt för att bevara och förbättra miljöer som är unika för länet. Blekinge har ett stort nationellt och internationellt ansvar att bevara eklandskapet. Befintliga ekmarker behöver skötas och igenväxta områden restaureras. Många naturtyper och arter i Blekinge är hotade. Ängs- och betesmarker, havsmiljöer, skogar, fjärilar och skalbaggar bedöms ha sämst status.^{220 221} De minskade anslagen inom flera naturvårdsområden har lett till att skötsel och åtgärder inte kan genomföras i den omfattningen som behövs.

17.4.1 Gynnsam bevarandestatus, Genetisk variation och Biologiskt kulturarv

Den generella hänsynen i landskapet är inte tillräcklig. Skogar med höga naturvärden avverkas årligen. Lagring av flisvirke sommartid leder till

²¹⁹ [Ronneby kommuns handlingsplan för parkslide](#)

²²⁰ [Ett rikt växt- och djurliv](#). Underlag till den fördjupade utvärderingen av miljömålen 2019. Naturvårdsverket, rapport 6874

²²¹ [Sveriges arter och naturtyper i EU:s art- och habitatdirektiv \(naturvardsverket.se\)](#)

utarmning av vedinsektsfaunan. Större variation av skogarnas trädslagsfördelning behövs för att möta framtida angrepp av bränder, skadeinsekter och viltbete.

Många skyddade områden har omfattande skötselbehov och resurserna räcker inte. I länets skyddade områden bevaras det biologiska kulturarvet genom slåtter, hamling, bete och röjning. Genom Länsstyrelsens fornvård hålls ett urval av fornlämningar fria från igenväxning och en del av mosaiklandskapet bibehålls. Minskat antal betesdjur, upphört brukande och bete i landskapet som helhet innebär en negativ påverkan på den biologiska mångfalden samt på kulturmiljöer och det biologiska kulturarvet, där skyddsvärda träd är en viktig del. Länsstyrelsens, kommunernas och de areella näringarnas åtgärder är viktiga för att skapa förutsättningar för arter knutna till träden att överleva i landskapet.

Tillräckligt skydd för flera av våra värdefulla limniska och marina miljöer saknas. Även övergångsmiljöer och svämplan är viktiga att skydda och ta hänsyn till. Restaurering av vattendrag och våtmarker är viktigt för att gynna biologisk mångfald, bidra till vattenförsörjning, ge motståndskraft mot klimatförändringar och flera andra ekosystemtjänster.

Studier²²² tyder på att överfisket på framför allt torsk och sill leder till så kallade trofiska kaskader som ändrar balansen även i kustnära vatten. Starka bestånd av rovfisk har en reglerande effekt på fisksamhället och i förlängningen på hela ekosystemet. Eftersom Blekinges bestånd av kustlevande gäddor minskar²²³ och rekryteringen minskar kraftigt²²⁴ finns en stor risk för att diversiteten i kustnära vatten utarmas. Eftersom tumlare i Östersjön är starkt hotade måste risken för skador minimeras. Verksamheter som ger upphov till starka ljud kan skada tumlare på flera kilometers avstånd.

17.4.2 Främmande arter och genotyper

Invasiva främmande arter är ett växande hot, i Blekinge konstateras en fortsatt stor spridning och negativ påverkan på biologisk mångfald. För att vända den negativa trenden behövs ytterligare resurser till bekämpning och tillsyn av invasiva arter. Bristande resurser till bekämpning innebär en fortsatt stor spridning i länet, även inom skyddade områden. Limniska och marina invasiva arter är svårbekämpade. För att komma till rätta med spridningen krävs en långsiktig planering med återkommande bekämpningsåtgärder och metodutveckling.

²²² Havsutsikt 1/2024

²²³ Faktablad från integrerad kustfiskövervakning 2022:4.

²²⁴ Resultat av Länsstyrelsens övervakning av fiskrekrytering, opublicerat.

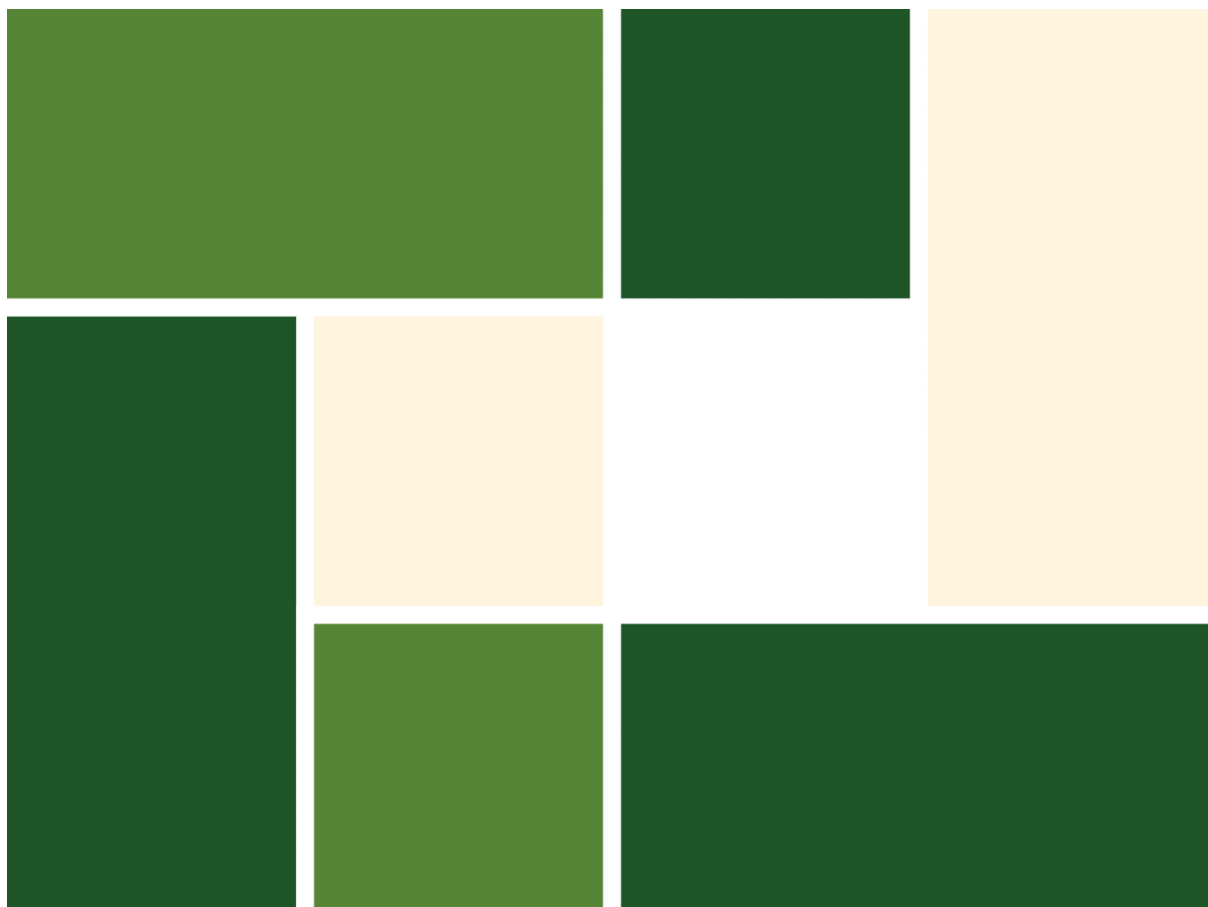
17.4.3 Styrmedel

Anslaget för skötsel av skyddade områden minskade 2023 till en tredjedel jämfört med 2022 och kraftiga neddragningar har gjorts inom andra naturvårdsområden som hotade och invasiva arter samt grön infrastruktur. Anslaget för 2024 ligger fortsatt på en låg nivå. Det har lett till hårda prioriteringar och en kraftig minskning i åtgärdsarbetet. Medlen är långt ifrån tillräckliga för att täcka det verkliga behovet. Resursbrist för arbete med områdesskydd under flera år har gjort att flera viktiga reservatsbildningsprojekt har dragit ut på tiden. Att många anslag ges med ett års budget är ett problem eftersom det skapar osäkerhet och försvårar långsiktig planering när medel måste användas på kort tid. Det finns behov av riktade medel för uppföljning av åtgärder så vi vet att vi gör rätt sak på rätt plats och nyttjar resurser effektivt.

Ytterligare styrmedel behövs för att tillräcklig hänsyn till biologisk mångfald ska tas inom skogsnäring, jordbruk och vid exploatering. Ersättning till markägare med höga naturvärden på sina fastigheter som innebär att hänsyn behöver tas är nödvändigt. Myndigheterna saknar resurser för att på ett strukturerat sätt arbeta förebyggande genom samråd och tillsyn.

Figur 9. Det första fyndet i Blekinge av den hotade skalbaggen rödbent ögonbock *Ropalopus femoratus* gjordes i Augerum i maj 2024. Om den och andra vedlevande insekter ska finnas kvar i länet krävs hänsynstagande som att lämna kvar grenar och toppar när träd fällts. Foto Joakim A. Hemberg, Skogsstyrelsen.

Länsstyrelsen
Blekinge

www.lansstyrelsen.se/blekinge